

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи

на тему: «Управління ефективністю виробничої діяльності
сіськогосподарського підприємства та заходи щодо її удосконалення»

Виконав здобувач 4 курсу,
групи ЗПТБ-20
спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
Гаук Микита Валентинович
прізвище, ім'я, по батькові

Керівник к.т.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Кадол Лариса Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Рецензент к.т.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Бондарчук Ольга Михайлівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Кривий Ріг

2024

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом

Кафедра економіки організації та управління підприємствами

Ступінь вищої освіти бакалавр

Спеціальність: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедрою ЕОУП

проф. Шахно А.Ю.

“ ”

_____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на випускн кваліфікаційну роботу здобувачу

Гаук Микиті Валентиновичу

(шифр групи, прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: «Управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства та заходи щодо її удосконалення»

Керівник теми Кадол Лариса Василівна, канд. техн. наук, доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, звання)

Затверджена наказом по університету від «02» 04. 2024 р. № 244с

2.Термін здачі студентом закінченої роботи: 07.06.2024 р.

3.Вихідні дані до роботи: затверджений календарний план виконання роботи, дані статистичної, бухгалтерської та фінансової звітності підприємства за аналізований період, дані з офіційного сайту ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»; законодавча, інструктивна та нормативна база, наукова спеціальна література, у т.ч. іноземними мовами, матеріали глобальних інформаційних мереж, наукова та статистична література за обраною темою дослідження.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): теоретичні та методичні засади управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства, аналіз показників виробничо-господарської діяльності ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК», обґрунтування пропозицій з підвищення ефективності виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».

5. Перелік графічного матеріалу: схема аналізу ефективності управління виробничою діяльністю, динаміка основних техніко-економічних показників, індекси зміни узагальнюючих показників виробничої діяльності, динаміка зміни показників рентабельності, вплив зміни собівартості реалізованої продукції на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр., прогнозна лінійна лінія тренду величини чистого прибутку та рентабельності виробництва ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» до 2030 р з урахуванням пропозицій.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	Кадол Л.В.	11.04.2024	24.04.2024
Розділ 2	Кадол Л.В.	25.04.2024	12.05.2024
Розділ 3	Кадол Л.В.	13.05.2024	28.05.2024
Нормоконтроль	Поліщук І.Г.	10.06.2024	

7. Дата видачі завдання 02.04.2024 р.

Календарний план виконання роботи

Пор. №	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	02.04.2024 р.	виконано
2	Збір матеріалів до випускної роботи	03.04.2024р.- 07.04.2024р.	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань випускної роботи	08.04.2024р.- 10.04.2024р.	виконано
4	Підготовка I розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	11.04.2024р.- 24.04.2024р.	виконано
5	Підготовка II розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	25.04.2024р.- 12.05.2024р.	виконано
6	Підготовка III розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	13.05.2024р.- 28.05.2024р.	виконано
7	Підготовка вступної частини	29.05.2024р. - 03.06.2024р.	виконано
8	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	04.06.2024р.	виконано
9	Отримання відгуку керівника та рецензії	10.06.2024р.	виконано
10	Попередній захист роботи	15.06.2024р.	виконано
11	Захист роботи у ЕК	21.06.2024	

Здобувач

_____ (підпис)

Гаук М.В.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Кадол Л.В.

_____ (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну роботу за темою:

«Управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства та заходи щодо її удосконалення»

Кваліфікаційна робота: 97с.,16 табл.,28 рис., 11 формул,44 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження: механізм управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства.

Мета роботи: розробка методичних та практичних рекомендацій для удосконалення управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства.

Предмет дослідження: методи, методики та процедури щодо аналізу і оцінки удосконалення управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства.

Методи дослідження: системний аналіз та узагальнення, статистичний, аналітичний, графічний, факторного та кореляційного аналізів.

У кваліфікаційній роботі проведено аналіз сучасної літератури з питання економічної сутності управління ефективності виробничої діяльності.

На прикладі ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» здійснено аналіз його виробничо-господарської діяльності та техніко-економічних показників. Докладно прослідковано узагальнені та часткові показники ефективності виробничої діяльності ТОВ.

Встановлені фактори впливу на ефективність управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК». Запропоновано ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» отримання техніки в вигідних лізингових умовах за програмою компанії «Украгролізинг». В випадку реалізації пропонує мого лізингового проекту величина чистого прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» збільшиться на 3,5%; обсяг реалізації зерна на 1,83%; рентабельність капіталу на 14,20% в порівнянні зі звітним періодом, що свідчить про доцільність пропозиції

У роботі при розрахунках використано програмний продукт Microsoft Office Excel.

УПРАВЛІННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ЕФЕКТ, ВИРОБНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ,
АНАЛІЗ, ПОКАЗНИК, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1 Аналіз теоретичних напрацювань з питання ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства.....	8
1.2 Методи аналізу та оцінки управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства.....	24
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».....	37
2.1 Техніко-економічна характеристика ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».....	37
2.2 Аналіз управління ефективністю виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»	55
РОЗДІЛ 3 ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»	
3.1 Встановлення факторів впливу на результативні показники виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».....	71
3.2 Обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».....	79
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Тема обраного дослідження «Управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства та заходи щодо її удосконалення» досить актуальна.

В час повномасштабного воєнного вторгнення агресора на нашу Землю перед всіма суб'єктами господарювання, в тому числі і сільськогосподарського призначення, стоїть задача виживання і досягти ефективності виробничої діяльності можливо за умови ефективності управління.

Аграрний сектор завжди був однією із головних та перспективних галузей народного господарства. До початку повномасштабного воєнного вторгнення агробізнес приніс до 40% валютної виручки країни. З 41,5 мільйонів гектарів сільськогосподарських угідь, що займає 70% території України, сільське господарство є однією із експортною галуззю (до повномасштабного воєнного вторгнення окупантів сільське господарство надало 10% ВВП).

Об'єктом управління виробничою діяльністю є безпосередньо його виробнича діяльність (технологія, типи робіт, виробничі ресурси).

Суб'єктами виступає апарат управління (директор, керівники підрозділів та відділів, адміністратори та менеджери), які безпосередньо реалізують програму управління для ефективності свого виробництва.

Завдання дослідження наступні:

- розглянути теоретичні основи дослідження підвищення ефективності виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства;
- дослідити та аналізувати показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»;
- дослідити ефективність управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»;
- визначити фактори впливу на ефективність управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

- розробити заходи підвищення ефективності управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»;

- виконати планування основних показників діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» з врахуванням запропонованих заходів.

Об'єкт дослідження: механізм управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства.

Предмет дослідження є сукупність теоретичних, науково-методичних положень та рекомендацій щодо удосконалення управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства.

Встановлені фактори впливу на ефективність управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК». Запропоновано ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» отримання техніки в вигідних лізингових умовах за програмою компанії «Украгролізинг». В випадку реалізації пропонує мого лізингового проекту величина чистого прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» збільшиться на 3,5%; обсяг реалізації зерна на 1,83%; рентабельність капіталу на 14,20% в порівнянні зі звітним періодом, що свідчить про доцільність пропозиції

В ході дослідження використані дані статистичної, бухгалтерської та фінансової звітності підприємства за аналізований період, дані з офіційного сайту ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»; законодавча, інструктивна та нормативна база, наукова спеціальна література, у т. ч. іноземними мовами, матеріали глобальних інформаційних мереж, наукова та статистична література за обраною темою дослідження.

В кваліфікаційній роботі бакалавра було використано наступні методи дослідження: метод порівняльного аналізу, систематизації та узагальнення, статистичний та графічний методи, факторний та кореляційний аналізи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Аналіз теоретичних напрацювань з питання ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства

Поняття «ефективність виробничої діяльності» одне із найбільш досліджуваних як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями та практиками.

В час повномасштабного воєнного вторгнення агресора на нашу Землю перед всіма суб'єктами господарювання, в тому числі і сільськогосподарського призначення, стоїть задача виживання і досягти ефективності виробничої діяльності можливо за умови ефективності управління.

Питання управління ефективності виробничої діяльності досліджено в працях Мочерного С.В, Кулакова В.І., Говорушко Т.А., Климаш Н.І., Гречко А.В., Балагир Б.В., Губарик О.М., Демків І.О., Коваленко М.В., Левчук Т.М., Заболотна Н.Я., та ін., а в напрямку ефективності суб'єктів господарювання сільськогосподарського призначення – Федуняк І.О., Шпичак О.М., Старченко І.О., Клочан В.В., Лапін А.В., Бондарчук Н.В., Свиноус І.В., Микитюк Д.М. та ін.

В своїх працях вони досліджують категорії «ефективність», «управління», «методи та оцінки управління», «виробнича діяльність» та ін., але дані категорії настільки складні, дискусійні, що потребують подальшого розгляду. Нам цікава дане питання, і свою роботу ми присвятимо розгляду цього наукового напрямку.

Щодо нормативно-законодавчої бази, то виробнича діяльність суб'єктів господарювання регулюється Конституцією України, основними законами України, кодексами та [1-7] безпосередньо для суб'єктів господарювання

сільськогосподарського призначення законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» зі змінами від 30 червня 2023 року №3221-ІХ [8], Земельний кодекс України [9], закони України «Про особисте селянське господарство» [10], [12], [Наказ Державної служби статистики України від 24 листопада 2015 року № 340 «Про затвердження типових форм первинної облікової документації для сільських, селищних та міських рад»](#) [13].

Створено Державний аграрний реєстр для спрощення обліку, оброблення та надавання інформації про діяльність суб'єктів господарювання сільськогосподарського призначення. Він працює за рахунок державного бюджету та шляхом добровільного внесення достовірних відомостей про себе. Їм зручно користуватися суб'єктам господарювання в напрямку взаємодії з іншими суб'єктами господарювання та з державними органами відповідно законів України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [14] та «Про захист персональних даних» [15].

Для підтримки сільськогосподарських підприємств в час повномасштабного воєнного вторгнення уряд для підтримки здійснив ряд заходів – мінімізація бюрократичних процедур для агробізнесу, дозвіл працювати на агротехніці без її реєстрації, спрощення імпорту матеріалу для посівних, введення нульової ставки акцизного податку та зниження розміру ПДВ до 7% на пальне. Введені окремі державні проекти – доступні кредити 5-7-9%, грантова підтримка для переробних підприємств, для розвитку садівництва, створення теплиць. Уряд пропонує логістичні мережі для експорту. Через блокаду портів. Введено податкові канікули щодо сплати за землю державної та комунальної форми власності в період війни.

Основне завдання управління ефективністю виробничої діяльності – це оптимізація виробничих процесів та ресурсів для посилення своєї конкурентоздатності та отримання найкращих результатів своєї діяльності при мінімізації витрат.

Об'єктом управління виробничою діяльністю є безпосередньо його виробнича діяльність (технологія, типи робіт, виробничі ресурси).

Суб'єктами виступає апарат управління (директор, керівники підрозділів та відділів, адміністратори та менеджери), які безпосередньо реалізують програму управління для ефективності свого виробництва.

Надамо тлумачення словосполученню «управління ефективністю виробничої діяльності».

Одним із перших дослідників, кого цікавила проблема ефективності був англійський вчений Томас Ман (1571-1641 рр.). Він визначив свою точку зору щодо ефективності на державному рівні.

«Управління – це взаємопов'язані процеси планування, організації, мотивації, контролю, які здійснюються для координації та оптимального використання трудових та матеріальних ресурсів суб'єктів господарювання.

Виробничо-господарська діяльність потребує управління та організації. В широкому розумінні, за працями Іванілова О.С., управління – це діяльність, спрямована на координацію складної системи та передбачає диференціацію та координацію управлінських рішень за виконуваними функціями (це планування, організація, мотивація, контроль) [34].

Термін «ефективність» досить поширений та відноситься як до управління, так і до виробничих ресурсів, капіталовкладень та загальних результатів діяльності суб'єктів господарювання.

«Ефект» - це результат любого процесу, а «ефективність» більш ширше поняття і включає не тільки результати, а і витрати, які були здійсненні при досягненні цього результату.

С.В. Мочерний наголошує, що ефективність це здатність приносити ефект, тобто це результативність процесу і дорівнює відношенню результату до витрат, які були понесені при отриманні цього результату [30].

Є. Брагін стверджує, що ефективність – це відношення отриманого результату та витрат ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових, Інвестиційних, інноваційних, інформаційних), необхідних для досягнення результату.

К.С. Салига вважає, що оцінка ефективності виробничої діяльності це завершальний етап аналізу фінансового та управлінського.

«Виробнича діяльність» - це сукупність цілеспрямованих процесів, які виконуються працівниками за допомогою засобів праці, виробничих або природних ресурсів, в результаті яких предмети праці перетворюються в готову продукцію, при цьому змінюється форма, стан та склад і з'являються нові властивості.

Підходи до визначення поняття «ефективність» наведено в Додатку А.

В Господарському кодексі України під господарською діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [3].

В.М. Хоста визначає, що виробничо-господарська діяльність – це організаційно – економічний процес пошуку і використання можливостей виробництва, обміну та розподілу продукції відповідно до поставлених цілей та завдань [31].

Г.А. Семенов надає визначення виробничо-господарська діяльність – це економічна система, це економічна система, що включає елементи виробничо-технічного призначення та соціально-економічного характеру [32].

В.І Кулаков під виробничо-господарською діяльністю розуміє процес оптимального використання ресурсів, від якого залежить сам результат [33].

На рис.1.1 наведена схема формування ефективності виробництва [22].

Ознакою ефективності виробничої діяльності – це досягнення мети з найменшими витратами праці або часу.

Процес управління виробничою діяльністю потрібно розглядати як комплексну систему, яка з'єднує значну кількість операційних сегментів, обов'язково узгоджених між собою.

У деяких зарубіжних країнах для повністю ототожнюють поняття ефективності виробничої діяльності тільки з продуктивністю праці.

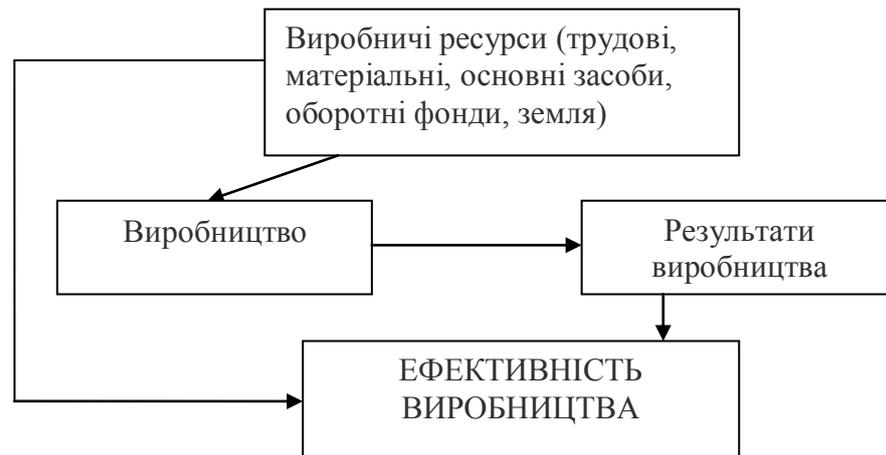

Рисунок 1.1 - Схема формування ефективності виробництва

Але вітчизняні теоретики та практики розуміють це поняття значно ширше.

Ключова роль саме процесу управління ефективністю виробничої діяльності обумовлене тим, що воно повинно забезпечити зв'язок економічних процесів суб'єктом господарювання через узгодження інтересів його власника, працівників та клієнтів.

Управління виробничою діяльністю суб'єкта господарювання зв'язує в єдину сукупність його існуючі резерви та зовнішнє середовище, найбільш вагомими компонентами якого є інституційне регулювання економіки, конкуренція, особливості середовища перебування різних груп споживачів. Згідно вимог чинного законодавства вітчизняним вітчизняним підприємства самостійно визначають механізми використовуваних систем управління, власну організаційну структуру, формують штати співробітників.

У цьому контексті зазначимо про існування певних принципів, якими складові процесу управління ефективністю виробничої діяльності суб'єкта господарювання керуються їх керівники задля досягнення ефективності.

Це наступні принципи: - повноваження та відповідальності, що забезпечує повноту своєчасності й якість їх виконання;

- чіткого розподілу праці, що забезпечує визначити коло виконуваних функцій менеджерів та безпосередніх виконавців управлінських рішень;

- додержання трудової та виробничої дисципліни задля дотримання організаційних параметрів поведінки.

Успішне функціонування системи управління ефективністю діяльності суб'єкта господарювання багато в чому визначається ефективністю її організаційного забезпечення. Система організаційного забезпечення управління ефективністю діяльності суб'єкта господарювання є взаємопов'язаною сукупністю внутрішніх структурних служб і підрозділів, які забезпечують розроблення і прийняття управлінських рішень з окремих питань планування, формування, розподілу і використання прибутку і несуть відповідальність за результати цих рішень [29].

Як правило, система управління ефективністю діяльності суб'єкта господарювання враховує конкретні дані економічного, комерційного, екологічного та соціального аналізу.

На сьогодні будь яку діяльність суб'єкта господарювання оцінюють через індикатори економічної, екологічної та соціальної ефективності. На сьогодні єдиного підходу при класифікації етапів процесу управління ефективністю не існує.

Найбільш поширеним є поділ на:

- 1) означення пріоритетів;
- 2) визначення індикаторів вимірювання ефективності;
- 3) постійний моніторинг, отриманих результатів.

На наш погляд, найбільш зрозумілими в прикладному застосуванні є поділ процесу управління ефективністю на стадії планування, виконання, оцінки, заохочення. Управління ефективністю завжди включає загальні та часткові заходи по спільній роботі, які спрямовуються: 1) вимірювання ефективності, яка стимулюють відповідальність окремих працівників та колективу в цілому, 2) розвиток ефективності, що стимулює мотивацію на робочому місці та фахову підготовку працівників. Отже, управління ефективністю є специфічним комплексним підходом менеджменту, націленим на забезпечення ефективної

діяльності організації та включає процедури вимірювання, методики задля діагностики, аналізу, контролю отриманих результатів.

Економічний аналіз виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання займає проміжне місце між збиранням та обробкою інформації та прийняттям управлінських рішень оперативного та стратегічного характеру [23].

Економічний аналіз виробничо-господарської діяльності суб'єктів господарювання має наступні цілі:

оцінка стану об'єкту;

виявлення можливостей переведення фактичного стану об'єкту в потрібний;

визначення характеру резервів та можливостей посилення ефективності виробничої діяльності;

розробка заходів щодо посилення ефективності виробничої діяльності [23].

Виявлення резервів зручно виконувати за їх класифікацією:

за місцем утворення (внутрішньовиробничі, галузеві, регіональні, народно-господарські);

за процесом праці - використання трудових ресурсів – поліпшення структури кадрів, зростання кваліфікації, поліпшення використання робочого часу, зниження трудомісткості продукції, запобігання непродуктивних витрат часу; засобів праці - підвищення питомої ваги активної частини основних засобів, запобігання непродуктивних витрат, покращення показників ефективності використання основних фондів – фондівіддачі та фондомісткості; предметів праці - збільшення виходу продукції з 1 одиниці сировини, використання відходів, застосування ресурсозберігаючих та безвідходних технологій, впровадження у виробництво нової інноваційної продукції, зменшення браку;

за способом виявлення резервів – видимі втрати за звітністю. Приховані втрати;

за напрямками мобілізації на основі вдосконалення – якості продукції, підготовки виробництва, техніки та технології виробництва, організації управління та виробництва, мотивації праці;

за строками використання – поточні, перспективні [23].

За визначення Л.М. Чернелевського існують різні погляди на визначення поняття «аналіз виробничої діяльності». Є думка, що виробничо-господарська діяльність оцінюється тільки показниками плану, обліку, звітності. Інші аналізують самі процеси, які пов'язані з господарською діяльністю, або сукупність виробничих відносин.

Ми згодні з науковцями, які предметом аналізу виробничої діяльності вважають чинники досягнення відповідних результатів та їх зміни [23].

Економічний аналіз виробничої діяльності поділяється на наступні види (рис.1.2):

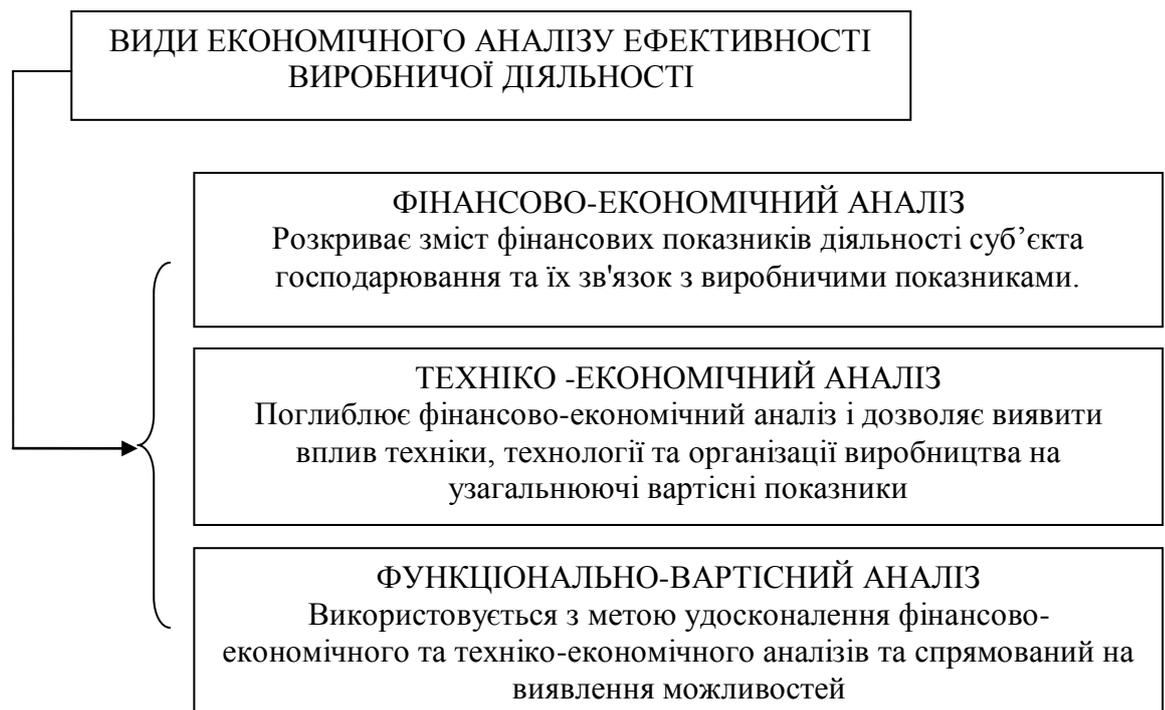

Рисунок 1.2 – Види економічного аналізу ефективності виробничої діяльності суб'єкта господарювання

Джерело: виконано автором на базі літературних джерел [23]

Нечипорук А.А. розгалужує основні напрямки управління ефективністю виробничої діяльності (рис.1.3) [16].

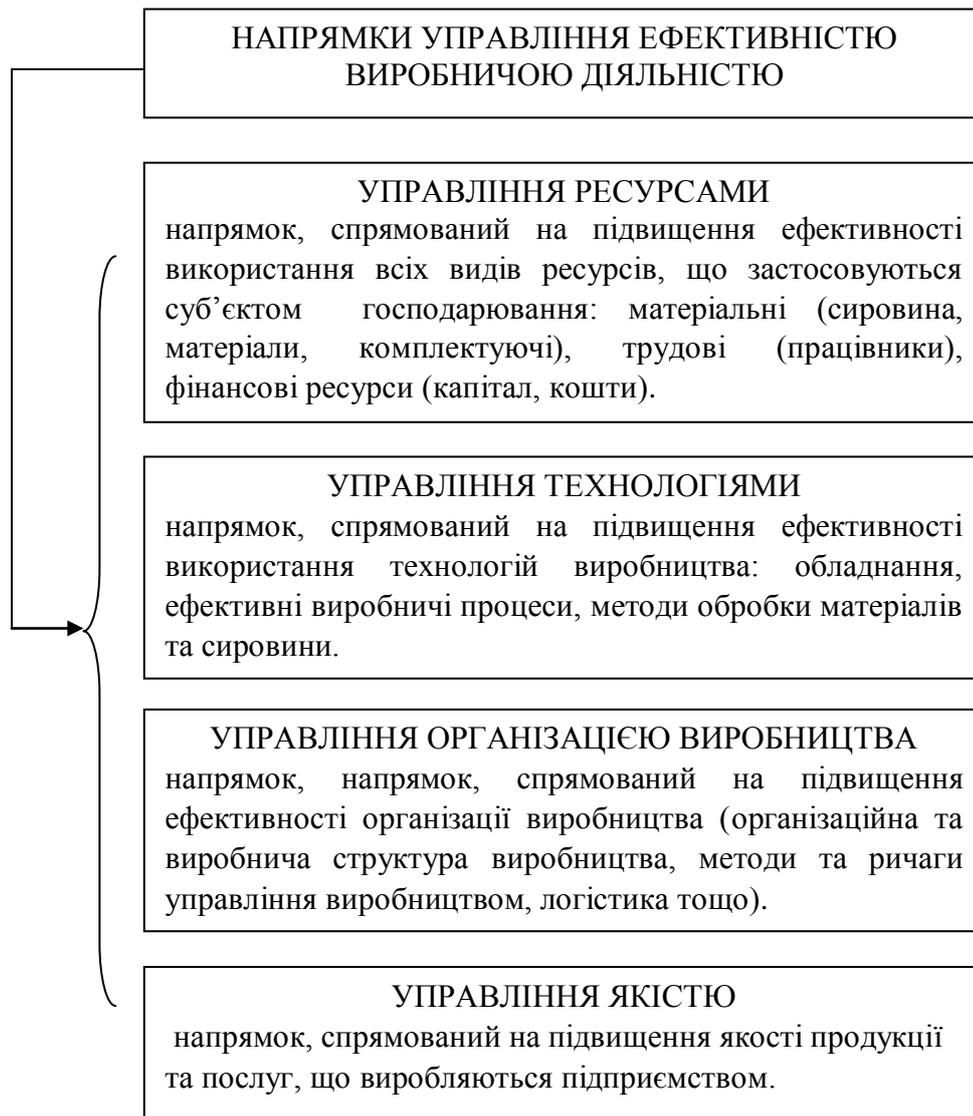

Рисунок 1.3 - Основні напрямки управління ефективністю виробничої діяльності суб'єкта господарювання [16]

Джерело: виконано автором на базі літературних джерел [16]

Алгоритм процесу управління ефективністю виробничої діяльності надано на рис.1.4.

Аграрний сектор завжди був однією із головних та перспективних галузей народного господарства. До початку повномасштабного воєнного вторгнення агробізнес приніс до 40% валютної виручки країни [26]. З 41,5 мільйонів гектарів сільськогосподарських угідь, що займає 70% території України, сільське господарство є однією із експортною галуззю (до повномасштабного воєнного вторгнення окупантів сільське господарство надало 10% ВВП. Підприємства

аграрного сектора поділяються на дві групи – сільськогосподарські підприємства та домогосподарства. На долю сільськогосподарських підприємств (а це 45 тис. підприємств) припадає 55% валової продукції, домогосподарства (4 мільйона) обробляють в середньому 1.23 га землі та виробляють 45% валової продукції сільського господарства.

73% продукції сільського господарства – це рослинництво. Основні зернові культури – кукурудза, пшениця, ячмінь

З 1990 років в агропромисловому комплексі України на зміну державного монополізму почали закладатися зовсім нові підходи до формування економічного механізму регулювання аграрного ринку. В цей час замість традиційних форм господарювання створюються різноманітні за формами власності та з різними організаційними формами, за характером об'єднання земельних паїв та майнових частин нові організаційно – правові форми сільськогосподарських виробників [17].

За цей час сільськогосподарська галузь зазнала значних перетворень та змін – створено суб'єкти господарювання різних форм власності, акціонерні товариства відкритого та закритого типу, кооперативи, фермерські та особисті селянські господарства та ін.

Україна і сьогодні в час повномасштабного воєнного вторгнення є одним із гарантів продовольчої безпеки в світі [18].

До 24 лютого 2022 року за обсягами експорту Україна була в числі п'ятірки найбільших світових експортерів зерна (на внутрішній ринок приходилося 20-25% виробництва зернових). Навіть в 2023 р експортовано 16,1 млн. т пшениці до 65 країн; 26,2 млн. т кукурудзи до 80 країн світу; 5,7 млн. т соняшникової олії до 130 країн [19].

Не зважаючи на значний обсяг зовнішньої торгівлі аграрний сектор до 22 року мав багато проблем, до яких потрібно віднести наступні, визначає Негрей М.В. (рис.1.4) [26].

Рисунок 1.4 – Алгоритм забезпечення ефективності управління виробничою діяльністю суб'єкта господарювання

Рисунок 1.4 - Проблеми, які перешкоджали розвитку аграрної сфери

Джерело: виконано автором на базі літературних джерел [26]

Але повномасштабна воєнна агресія окупантів значно погіршила ситуацію продовольчої безпеки в Україні – порушені логістичні зв'язки, частково зруйнована інфраструктура, господарства та виробництва, зменшився обсяг виробленої продукції та зменшилася чисельність працюючих (із-за мобілізації та виїзду за кордон жінок).

За даними Київської школи економіки, внаслідок військових дій посівна компанія 2022 року стала найскладнішою за весь термін незалежності України..

Згідно досліджень Національного інституту стратегічних досліджень України на червень 2023 р. сума прямих збитків, завданих агропромисловому комплексу України, складає 8,7 млрд дол. США (втрати, пов'язані зі знищенням та пошкодженням сільськогосподарської техніки, складають понад 4,7 млрд дол. США; втрати через знищення та крадіжки виробленої продукції

оцінюються в 1,9 млрд дол. США). Непрямі втрати агропромислового комплексу оцінюються в 40,3 млрд дол. США [20].

За оцінками ФАО, через війну сільські домогосподарства в Україні зазнали близько 2,25 млрд дол. США збитків. З них близько 1,26 млрд дол. США збитків завдано в галузі рослинництва та 0,98 млрд дол. США – тваринництва. В Україні 25 % сільськогосподарських домогосподарств зупинили або зменшили обсяги виробництва продукції через війну, у прифронтових областях – 38 % [21].

Центр досліджень продовольства та землекористування спільно з Міністерством аграрної політики та продовольства в аналізі «Огляд непрямих втрат в війні в сільському господарстві України» вказує на причину зменшення виробництва в сільському секторі народного господарства – знищення та пошкодження сільськогосподарських угідь, неможливість збору урожаю через постійні ракетні обстріли, блокаду портів, подорожчання виробничих чинників – пального, обладнання і т.д. [25].

Але потрібно відмітити і про міжнародну допомогу вітчизняним аграріям в цей важких для Батьківщини час – час повномасштабного воєнного вторгнення окупантів. Міжнародна допомога аграріям проходить за ефектом win – win, це така форма співпраці, при якій сторони залишаються задоволеними.

З початку повномасштабного воєнного вторгнення окупантів на нашу землю, уряд України направив до ЄС інформацію про потребу для аграрного сектору. Єврокомісія координує як отриману, так і очікувану допомогу – це різноманітні програми з розмінування територій аграрного призначення.

За оцінками Української асоціації саперів – це приблизно 83 тис. кв. км., що буде коштувати більше 10 млрд. дол. [25]. Це матеріальні втрати, а ще важчі моральні – життя та праця під постійними ракетними обстрілами.

За допомогою Євросоюзу з 1 квітня 2022 року розпочато програму допомоги малим агро-виробникам на суму понад 1,5 млрд. грн. Без віддачі отримують фінансову допомогу аграрії, у яких до 120 га земель сільськогосподарського призначення або в їх господарстві від трьох до 100 корів (при умові обов'язкової реєстрації) [25].

Продовольча та сільськогосподарська організація ФАО, яка функціонує у системі ООН та займається проблемами сільськогосподарських виробництв, надала вже допомогу 80 тис. особам у 13 областях України та продовжує реалізацію цієї програми для тих, хто найбільше постраждав у цій страшній війні. ФОП планує надати 115,4 млн. дол. постраждалим аграріям.

Згідно досліджень Інституту аграрної економіки України, аграрний сектор почав реформування задовго до повномасштабного воєнного вторгнення почалося реформування аграрного сектора, а після лютого 2022 року ця тенденція ще більше посилилася – зростає роль фермерських господарств, а великі компанії оптимізувалися – скорочувалися їх земельні банки. І під час війни взагалі програми підтримки аграріїв відносилися до тих суб'єктів, максимальний земельний банк яких був в межах 250-1000 га.

Після 24 лютого 2022 року змінюється і спеціалізація аграріїв. До початку війни більша частина врожаю була на пшениці, соняшнику та кукурудзі, так як вони майже більша їх частина експортувалися. Блокада морських портів пере направила попит на такі культури, як горох, ягоди, гірчиця і т.д.). Але вирощують і пшеницю, соняшник та кукурудзу, тільки в меншому, ніж до війни обсягу [25].

Так як Україна є одним із світових лідерів експорту зернових та олійних культур, повномасштабне воєнне вторгнення РФ спричинило значний удар по продовольчій безпеці всього світу.

Експерти ООН визначають, що загатна кількість людей, яких зачепить рівень продовольчої безпеки із-за воєн та епідемії КОВІД досягне 15-річного максимуму [26]. Країни Євразії зразу після повномасштабного воєнного вторгнення на Україну окупантів відчули нестачу олії (так, Нідерланди та Бельгія 2/3 олії закупили саме в Україні), в Туреччині ціна на олію зросли на 30%, в Індії 80% поставок олії до 2022 року відбувалося з України.

За даними експертів «Економічної правди» після виходу окупантів із зернової угоди», коли рашка оголосила про зупинку участі у зерновій угоді, яка була укладена в липні 022 року за посередництвом Туреччини та ООН строком

на 120 днів, яка дозволяла експортувати зерно України з чорноморських портів [28].

Україна з окупантами в той час не підписувала документів між собою, обидні країни підписали договори з Туреччиною та ООН. Угоду продовжували кілька разів – у листопаді на 120 днів і потім двічі на 60 днів.

Україна засудила дії окупантів, та назвала це «голодними іграми». Міністр закордонних справ Дмитро Кулеба в своєму інтерв'ю заявив, що рашка «повільно вбивала зернову угоду від одного продовження до іншого». Наслідки цього – зростання світових цін на зерно, і це першими відчують країни Африки та Азії. Росія використовує голод для шантажу всього світу.

Згідно з [даними ООН](#), зернова угода дала можливість Україні експортувати 32,9 млн тонн сільськогосподарської продукції, зокрема, 17 млн. тонн кукурудзи, 9 млн тонн пшениці, а також майже по 2 млн. тонн соняшникового шроту та соняшnikової олії [28].

За класифікацією Світового банку, 44% поставок припали на країни з високим рівнем доходу, 37% - з вищим середнім доходом, 17% - на країни з нижчим середнім доходом, 3% - на країни з низьким доходом. Понад половина поставок припала на три країни – Китай (24%), Іспанію(18%) та Туреччину (10%).

Угода також посприяла ініціативі Grain from Ukraine, в рамках якої Україна поставила зерно до країн Африки та Азії, в яких частина населення перебувала на межі голоду, а поставки оплатили партнери України. За даними ООН, понад 250 тисяч тонн зерна Україна поставила Ефіопії та Ємену, 130 тисяч тонн – Афганістану, понад 50 тисяч тонн – Сомалі.

Відновлення експорту збіжжя позитивно вплинуло на українську економіку і дозволило збільшити валютні надходження.

Окрім того, за даними ООН, ціни на зерно у світі знизилися на 23% у порівнянні з показниками станом на березень 2022 року. Це також сприяло бідним країнам [28].

Безпосередньо для підприємств сільськогосподарського призначення для ефективності управління виробничою діяльністю потрібно:

- задовольняти споживачів щодо вчасності поставки продукції та її якості;
- мати конкурентоспроможну ціну на свою продукцію як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках;
- впроваджувати прогресивні енергозберігаючі технології вирощування, зберігання, переробки, транспортування та реалізації своєї продукції;
- реалізувати інноваційні методи селекційної роботи в рослинництві та тваринництві;
- впроваджувати передові методи техніко-технологічних та агротехнічних заходів.

На сьогодні якість – один із основних чинників конкурентоздатності як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Україна трансформує цю рису в контексті приєднання до СОТ та інтеграції в ЄС.

Таким чином, сформуємо висновок за першим підрозділом роботи:

- процес управління – це безперервна взаємодія, координація та моніторинг дій персоналу по виконанню завдань управління для досягнення мети діяльності суб'єкта господарювання. а саме максимілізація прибутку при мінімізації витрат, (це не одноразове рішення, а потік безперервних дій);
- управління виробничо-господарської діяльності це комплекс дій щодо підвищення ефективності виробництва суб'єкта господарювання у довгостроковій перспективі;
- здійснення управлінських рішень можливо при наявності інформаційної бази;
- Україна є одним із світових лідерів експорту зернових та олійних культур, але повномасштабне воєнне вторгнення РФ спричинило значний удар по продовольчій безпеці всього світу. Повномасштабна воєнна агресія окупантів значно погіршила ситуацію продовольчої безпеки в Україні – порушені логістичні зв'язки, частково зруйнована інфраструктура, господарства та

виробництва, зменшився обсяг виробленої продукції та зменшилася чисельність працюючих (із-за мобілізації та виїзду за кордон жінок);

- формування системи управління виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств повинно враховувати відмінності їх роботи в реальних умовах, суть цього полягає в гнучкості системи і оперативному реагуванні на зміні середовища, як внутрішнього, так і зовнішнього.

- узагальнююче визначення ефективності виробництва – максимальне виробництво продукції при мінімальному використанні ресурсів, при забезпеченні якості продукції та задоволення споживачів.

1.2 Методи аналізу та оцінки управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства

Система концептуальних методологічних засад формування механізму управління виробничою діяльністю підприємства базується на наукових підходах, реалізованих у процесі обґрунтування методологічних принципів. до яких потрібно віднести:

- інтеграційний підхід (принцип прийнятності відображає інтегрування прогнозу розвитку сільськогосподарських підприємств, розташованих у регіоні, зі стратегічними цілями і пріоритетами соціально-економічного розвитку регіону);

- цільовий підхід (принцип ціленаправленості визначає постановку цілей розвитку, узгодження альтернативних цілей, відповідність цілей розвитку концепції соціально-економічної політики розвитку підприємства; застосування програмно-цільових методів планування та управління розвитком підприємства);

- системний підхід (принцип системності, що зумовлює необхідність системного обліку впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;

формування цілісного механізму ефективного управління підприємства, який складається із системного взаємозв'язку, взаємодії і взаємозалежності його частин (розвитком різних видів діяльності – виробничої, фінансової, економічної, інвестиційної та інших напрямків), водночас розвиток складових залежить від системи управління розвитком підприємства, а сама система – від її складових частин);

- комплексний підхід (принцип комплексності включає комплексне врахування сукупності економічних, соціальних, екологічних та інших факторів розвитку підприємства; комплексну розробку основних напрямів реформування і розвитку підприємства; поєднання комплексу заходів реформування і розвитку підприємства за виконавцями, ресурсами і термінами здійснення);

- ситуаційний підхід включає:

- принцип варіативності (розробку альтернативних цілей і варіантів розвитку підприємства; обґрунтування методу вибору пріоритетного варіанта розвитку з найменшими витратами часу і ресурсів);

- принцип стійкого розвитку підприємства (забезпечує організаційну, економічну і фінансову стійкість підприємства до ризиків, кризи, втрати конкурентоздатності; необхідне коригування стратегії розвитку підприємства з урахуванням змін зовнішнього середовища);

- економічний підхід включає:

- принцип пропорційного розвитку (характеризує пропорційність темпів економічного росту і соціально-економічного розвитку підприємства; соціально-економічного розвитку; темпів економічного зростання – перевага інтенсивного над екстенсивним; розподіл ресурсів між процесами забезпечення життєдіяльності та розвитку підприємства);

- принцип ефективності та результативності (обумовлюють необхідність забезпечення й об'єктивність оцінки ефективності управління розвитком підприємства на основі застосування обґрунтованих методів, показників і критеріїв; фінансового забезпечення та окупності стратегічної програми розвитку підприємства);

- синергетичний підхід включає:

- принцип самоорганізації і саморозвитку систем (відображають процес встановлення організованості, порядку за рахунок узгодженої взаємодії компонентів всередині системи за відсутності упорядкованого впливу із зовнішнього середовища);

- принцип відкритості підприємства для інновацій і перетворень, який обумовлює пріоритетність в управлінні розвитком економічних систем на основі активації інноваційної діяльності, а не у напрямку розвитку на основі виробничих факторів й інвестицій у просте відтворення (рис.1.5) [30] .

Інформаційною базою здійснення аналізу організації управління ефективністю виробничої діяльності служить документування всіх господарських розрахунків, операцій; проведенням хронометражним процедурам, інвентаризації, вартісної оцінки майна та визначенням вартості зобов'язань. Необхідно проводити порівняння та моніторинг планових та прогнозних обсягів замовлень.

На рис. 1.6 наведено алгоритм інформаційного забезпечення системи управління ефективності виробничої діяльності.

Ефективність характеризується величиною отриманого ефекту в розрахунку на одиницю використаних ресурсів і відображається системою показників.

Для оцінки ефективності управління виробничою діяльністю використовують ряд показників. Це – узагальнюючі (інтегральні) показники, які характеризують ефективність виробництва в цілому, а саме:

темпи росту виробництва продукції;

виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів;

витрати на одиницю товарної продукції;

прибуток на одиницю загальних витрат;

загальна рентабельність підприємства;

підвищення якості продукції, робіт та послуг;

стабільність персоналу [24].

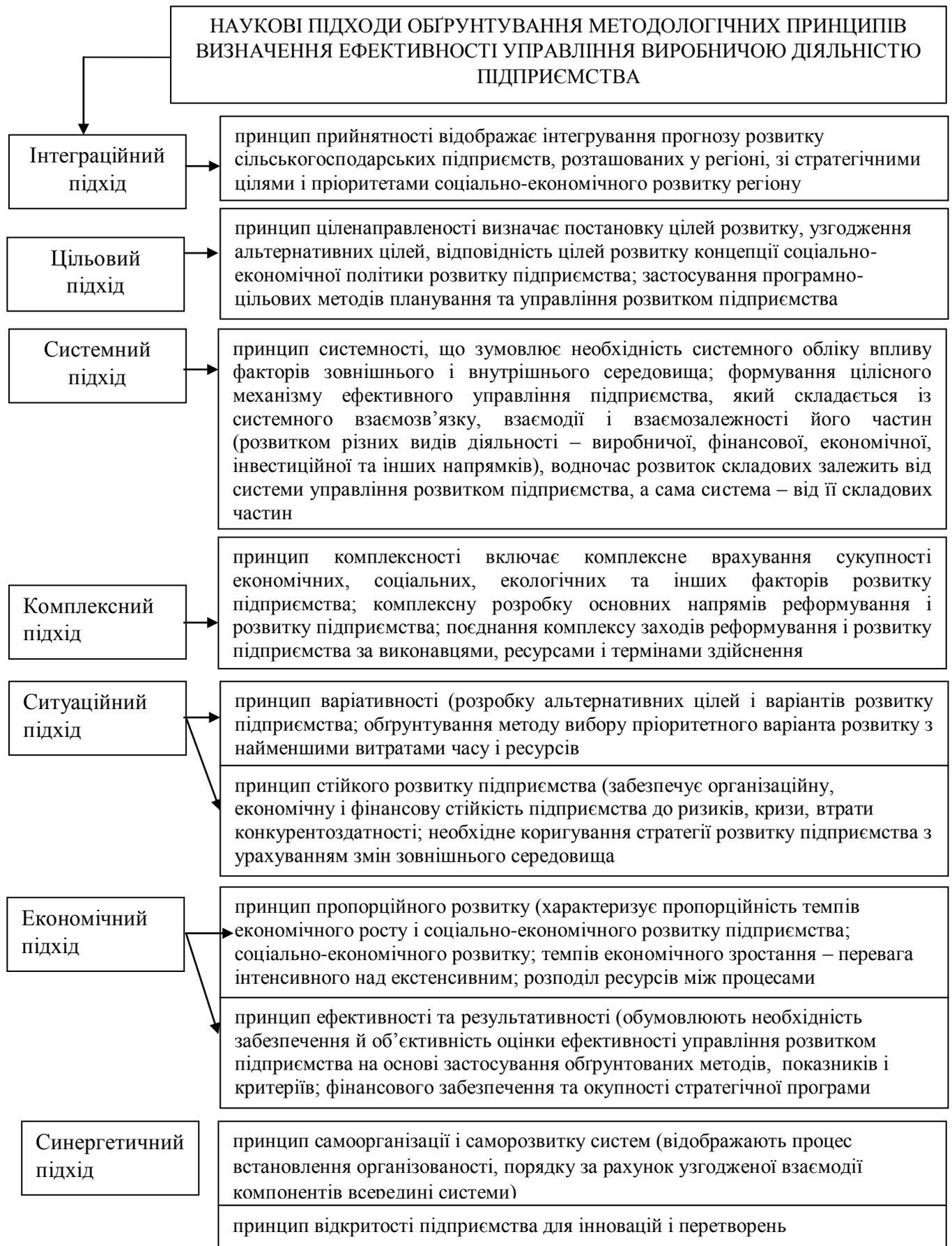

Рисунок 1.5 - Наукові підходи обґрунтування методологічних принципів визначення ефективності управління виробничою діяльністю підприємства [30]

До часткових (приватних) показників відносять ті показники, які відображають ефективність використання окремих видів ресурсів – живої праці; основних виробничих засобів; матеріальних, фінансових, інвестиційно-інноваційних ресурсів.

На базі часткових показників розраховують загальні.

На рис.1.7 наведемо схему системи показників оцінки ефективності виробничої діяльності.

До показників ефективності використання живої праці відносять трудомісткість одиниці продукції, відносне вивільнення працівників, темпи росту продуктивності праці, часта приросту продукції за рахунок росту продуктивності праці, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, зарплато місткість продукції.

Показники ефективності використання основних виробничих фондів – це фондоддача основних фондів, фондомісткість продукції, рентабельність основних фондів, фондоозброєність праці, коефіцієнт введення основних виробничих фондів, коефіцієнт вибуття основних виробничих фондів, коефіцієнт інтенсивного використання обладнання.

До показників ефективності використання матеріальних ресурсів відносять матеріаломісткість продукції, матеріаловіддачу, питому вагу матеріальних ресурсів у собівартості продукції, оборотність матеріальних запасів, співвідношення темпів росту обсягу продукції і матеріальних витрат, коефіцієнт споживання матеріалів.

Показники ефективності використання фінансових ресурсів – це коефіцієнт оборотності оборотних коштів, тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів, рентабельність оборотних коштів, відносне вивільнення оборотних коштів, питоми капіталовкладення, капіталовкладення на одиницю введених потужностей, рентабельність інвестицій, строк окупності інвестицій.

До показників якості продукції відносять економічний ефект від поліпшення якості продукції, частка прогресивних видів продукції у загальному

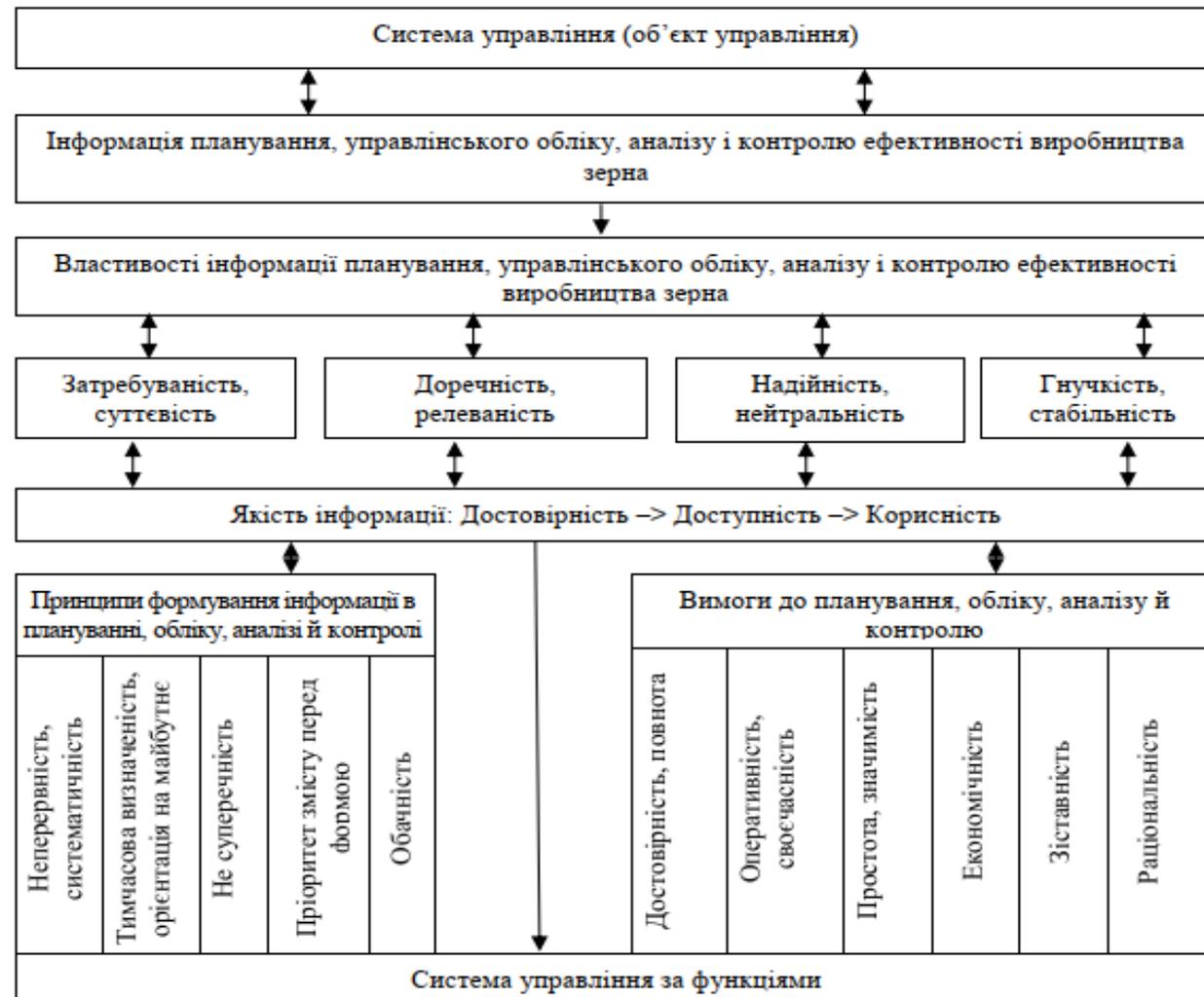

Рисунок 1.6 - Алгоритм інформаційного забезпечення системи управління ефективності виробничої діяльності підприємства

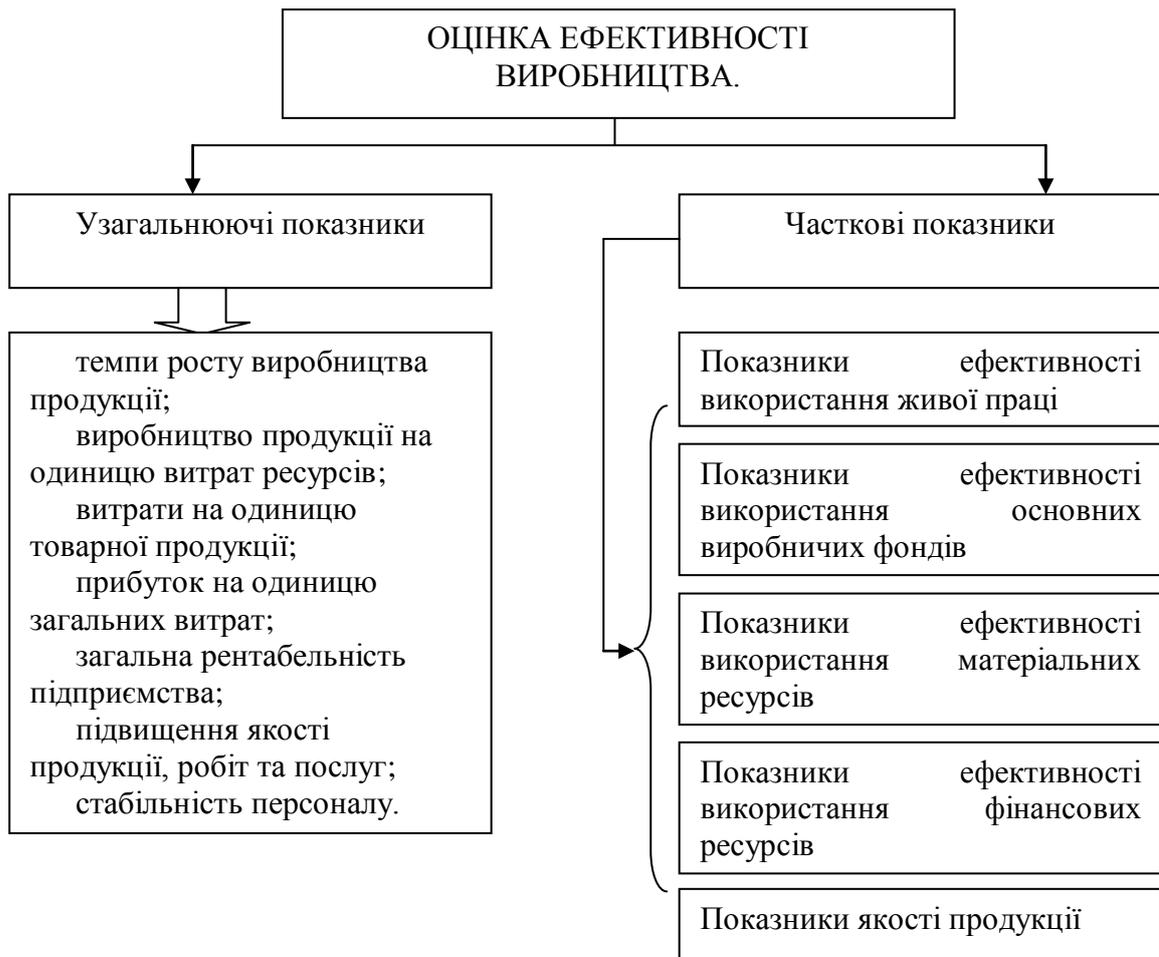

Рисунок 1.7 - Схема системи показників оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства

Джерело: виконано автором на базі літературних джерел [24]

випуску, сортність, частка продукції, яка відповідає кращим світовим і вітчизняним зразкам.

Перелічені показники рекомендовано розраховувати як на стадії прийняття управлінського рішення, так і після їх реалізації [24].

В оцінюванні ефективності управління виробничої діяльності потрібно обов'язково враховувати масштаб та специфіку підприємства, етап життєвого циклу, форму власності, цілі та вид діяльності.

Фактично оцінка ефективності виробничої діяльності – це оцінка його результатів. Якими можуть бути прибуток, рентабельність, обсяги виготовленої або реалізованої продукції як в натуральних, так і в вартісних вимірниках, частка ринку, виведення на ринок нової продукції.

Науковці пропонують здійснювати аналіз ефективності виробничої діяльності етапами в наступній послідовності [36].

1. Уточнюється об'єкт дослідження, мета та завдання аналізу. Складається план роботи.

2. Вибирається та розробляється система синтетичних та аналітичних показників, що комплексно характеризують результати виробничої діяльності підприємства. Як вихідними показниками – використати групи показників, що характеризують ресурси, витрати, результати.

3. Згідно фінансової звітності Ф№1 «Баланс», Ф№2 «Звіт про фінансові результати» формується вихідна інформація для аналізу, перевірки її на точність, у разі потреби показники наводяться у порівняльному вигляді.

4. На основі вихідної інформації розраховуються показники, що характеризують результати діяльності відповідно до обраної методики. На цьому етапі проводиться порівняння фактичних результатів діяльності з плановими, фактичними даними минулого періоду, виконується факторний аналіз – виділяються чинники і визначається їх вплив на результат, виявляються невикористані резерви підвищення ефективності діяльності аналізованого підприємства.

5. Відбувається оцінка отриманих результатів, на основі якої виробляються управлінські рішення по підвищенню ефективності діяльності аналізованого підприємства.

При виборі методики проведення оцінки ефективності діяльності підприємства використовують два підходи:

1. Системний підхід до аналізу ефективності діяльності підприємства. Комплексне вивчення діяльності суб'єктів господарювання передбачає систематизацію показників, тобто їх органічну ув'язку між собою у єдиній системі. Формування системи показників охоплює усі їх види: вартісні і якісні, абсолютні і відносні, прямі і зворотні, узагальнюючі і специфічні, планові і звітні аналітичні, інтенсивні і екстенсивні і т.п

Використання системного підходу при аналізі ефективності підприємницької діяльності вимагає поділ показників, що характеризують ресурси підприємства та ефективність їх використання, на певні підгрупи.

2. Інтегральний підхід до аналізу ефективності діяльності підприємства, який передбачає розрахунок єдиного інтегрального показника, коли результати господарської діяльності характеризуються одним зведеним комплексним показником [36, 37].

Логічно виконувати розгляд ефективності виробничої діяльності залежно від цілей зацікавлених сторін [35].

Головним завданням в управлінні ефективності виробничої діяльності – це визначення оптимального співвідношення витрат і доходів, що надасть можливість визначити оптимальність використання ресурсів та здійснити розширене відтворення для посилення своєї конкурентної позиції.

Схема аналізу ефективності управління виробничою діяльністю надамо на рис. 1.8.

Використання в практичній оцінці різних підходів та методик дозволяють більш точно та детально аналізувати ефективність виробничої діяльності та виявити чинники її оптимізації та резерви.

Можливо визначити інтегральні показники ефективності виробничої діяльності за формулою 1.1:

$$ЕВД = \sqrt[3]{РВ_{рс} \times Р_{рс} \times Е_{тд}} ; \quad (1.1)$$

де ЕВД – ефективність виробничої діяльності,

РВ_{рс} – ресурсовіддача сукупних ресурсів, коеф.,

Р_{рс} – рентабельність сукупних ресурсів, коеф.,

Е_{тд} – ефективність трудової діяльності, що характеризує прирост продуктивності праці на гривню збільшення середньої заробітної плати:

$$E_{\text{ТД}} = \frac{\text{ПТ}}{З_{\text{сер}}} = \frac{\text{Врч (Т)}}{\text{Чс} \times 3_{\text{сер}}} = \frac{\text{Врч (Т)}}{\text{ФОП}}, \quad (1.2)$$

де ПТ – приріст продуктивності праці

З_{сер} – середня заробітна плата, грн.,

Врч – чиста виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн.,

ФОП – фонд оплати праці, тис. грн.,

Т- обсяг товарообороту, тис. грн.

Інтегральний показник ефективності виробничої діяльності аналізують в його динаміці, визначають темпи зміни, і формують висновок про зміну ефективності виробничої діяльності підприємства за формулою 1.3:

$$Z_{\text{ЕВД}} = \frac{\text{ЕВД}_{\text{звіт}}}{\text{ЕВД}_{\text{мин}}} \times 100 \%; \quad (1.3)$$

де $Z_{\text{ЕВД}}$ – темп зміни інтегрального показника економічної ефективності виробничої діяльності, %,

ЕВД_{звіт} - ефективність виробничої діяльності звітного періоду,

ЕВД_{мин} - ефективність виробничої діяльності минулого періоду.

Темп інтенсивного розвитку підприємства рахують за формулою 1.4:

$$Z_{\text{інт}} = \frac{Z_{\text{пп}} + Z_{\text{toa}} + Z_{\text{фв}}}{Z_{\text{ФОП}} + Z_{\text{оа сер}} + Z_{\text{ноа сер}}}, \quad (1.4)$$

де $Z_{\text{інт}}$ - темп інтенсивного розвитку підприємства, %,

$Z_{\text{пп}}$ – темп зміни продуктивності праці робітників підприємства, %,

Z_{toa} - темп зміни коефіцієнта оборотності оборотних активів підприємства, %,

$Z_{\text{фв}}$ - темп зміни фондівіддачі основних фондів, %,

$Z_{\text{ФОП}}$ – темп зміни витрат на оплату праці, %,

$Z_{\text{оа сер}}$ – темп зміни середньорічної вартості оборотних активів, %,

$Z_{\text{ноа сер}}$ – темп зміни середньорічної вартості необоротних активів, %.

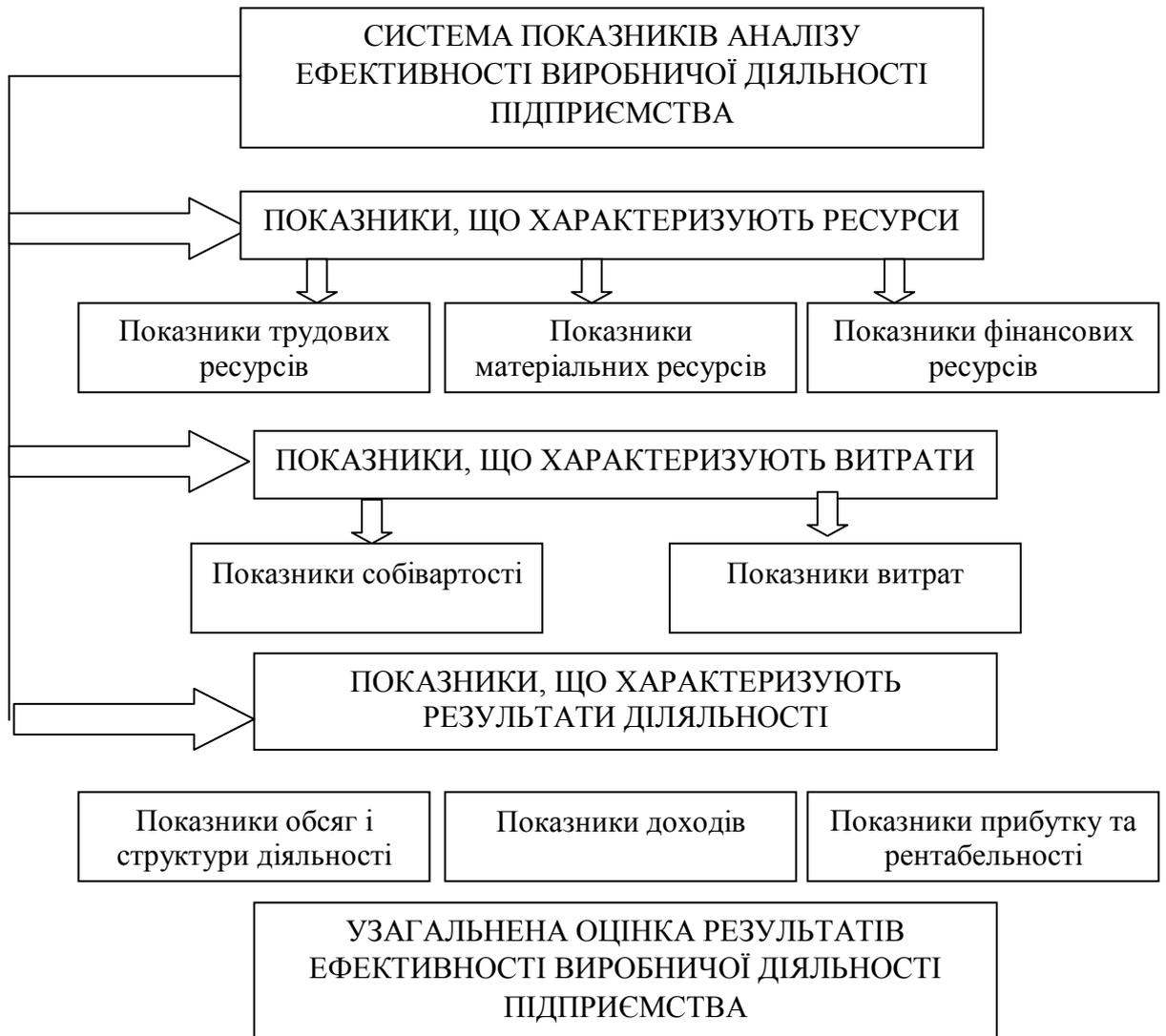

Рисунок 1.8 - Схема аналізу ефективності управління виробничою діяльністю підприємства

Джерело: виконано на основі літературного джерела [36].

Для оптимізації управління ефективністю виробничої діяльності індекс результатів діяльності повинен зростати більше, ніж індекс росту витрат. При $Z_{\text{інт}}$ більше 100, робиться висновок про ефективність виробничої діяльності, а при значенні $Z_{\text{інт}}$ менше ніж 100, то оцінка такої діяльності підприємства «негативно».

А взагалі темп економічного росту підприємства визначають на базі якісних показників діяльності за формулою 1.5:

$$I_{ep} = \sqrt{I_{пп} \times I_{тоа} \times I_{фв} \times I_{вв} \times I_{рком}}, \quad (1.5)$$

де I_{ep} – темп економічного росту підприємства, коеф.,

$I_{пп}$ – індекс зміни продуктивності праці робітників, коеф.,

$I_{тоа}$ – індекс зміни коефіцієнта оборотності оборотних активів підприємства коеф.,

$I_{фв}$ – індекс фондівіддачі основних виробничих фондів,

$I_{вв}$ – індекс втрато віддачі – (відношення чистої виручи від реалізації (товарообороту) до валових витрат), коеф.,

$I_{рком}$ – індекс рівня комерційної рентабельності, коеф.

При значенні I_{ep} більше 1, то темп зростання економічної ефективності високий, менше 1, то низький [36].

Таким чином, за результатами дослідження даного підрозділу формуємо наступні висновки:

- визначені наукові підходи обґрунтування методологічних принципів механізму управління виробничою діяльністю підприємства. Використання в практичні оцінці різних підходів та методик дозволяють більш точно та детально аналізувати ефективність виробничої діяльності та виявити чинники її оптимізації та резерви;

- досліджено необхідність формування інформаційної бази для здійснення аналізу організації управління ефективністю виробничої діяльності та надано алгоритм інформаційного забезпечення;

- надано перелік показників, які характеризують ефективність виробництва в цілому та часткові, які відображають ефективність використання окремих видів ресурсів – живої праці; основних виробничих засобів; матеріальних, фінансових, інвестиційно-інноваційних ресурсів;

- досліджено алгоритм здійснення аналізу ефективності виробничої діяльності за послідовними етапами;
- визначено головне завдання управління ефективності виробничої діяльності;
- наведено інтегральні показники ефективності виробничої діяльності підприємства та критерії їх ефективності.

В наступному розділі роботи виконаємо аналіз показників виробничо-господарської діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

2.1 Техніко-економічна характеристика ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» - це компанія лідер в галузі сільського господарства.

Це підприємство є юридичною особою з приватною формою власності з самостійним балансом. Має власне майно, рахунки в банках, печатку, штамп, ідентифікаційний код, фірмовий бланк.

Основні види діяльності це: вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Допоміжна: допоміжна діяльність у рослинництві; оптова торгівля зерном; необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин; неспеціалізована оптова торгівля; вантажний автомобільний транспорт.

Основною метою діяльності підприємства – здійснення підприємницької діяльності з ціллю одержання прибутку та розподілу його між засновниками – власниками, а також для задоволення потреб ринку, особистих потреб та потреб працівників.

Директор (керівник) ТОВ – Каліберда Андрій Вікторович.

Юридична адреса ТОВ - 53260, Дніпропетровська обл., Нікопольський р-н, с. Новоіванівка, вул. Чкалова, 33/5.

Зареєстровано підприємство 04.12.2000 року.

Статутний капітал – 1000000 грн. Він сформований за рахунок грошових коштів власників.

Засновниками є Каліберда Андрій Вікторович з розміром внеску до статутного фонду 280000 грн. (частка в статутному фонді 28%), Бондар Дмитро

Васильович відповідно 470 000,00 грн. (47%) та Федоренко Олександр Сергійович відповідно 250000 грн. (25%).

Кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) юридичної особи ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК», в тому числі кінцевого бенефіціарного власника є всі три засновника.

Частка державної власності в статутному фонді ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК» відсутня.

В 2022 році із-за повномасштабного воєнного вторгнення агресора ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК» закрила свою інформацію щодо показників фінансової звітності.

Діяльність підприємства регулюється законодавством України. Нормативна база наведена в розділі 1 даної кваліфікаційної роботи та внутрішніми документами – Статутом, господарським та колективним договорами.

А звітує згідно наказу Держстату від 25.06.2021 №157, №159, №160, №161 для сільськогосподарських підприємств. Це такі форми звіту [38]:

- № 2-ферм (річна) "Звіт про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства";
- № 50-сг (річна) "Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств";
- № 2-ферм (річна) "Звіт про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства";
- № 50-сг (річна) "Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств".

Зі звіту за січень 2022 року - № 24-сг (місячна) "Звіт про виробництво продукції тваринництва та кількість сільськогосподарських тварин".

Зі звіту за 2021 рік - № 24 (річна) "Звіт про виробництво продукції тваринництва, кількість сільськогосподарських тварин і забезпеченість їх кормами".

Зі звіту за 2021 рік - № 9-сг (річна) "Звіт про використання добрив і пестицидів".

Нормативно – правове забезпечення згідно Наказу Держстату від 08.06.2022 р. №153 «про затвердження форм державного статистичного чаостереження щодо витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства» передбачає наступні форми звітності:

-зі звіту під урожай 2022 року - № 4-сг (річна) "Звіт про посівні площі сільськогосподарських культур";

-зі звіту на 01 липня 2022 року - № 37-сг (місячна) "Звіт про збирання врожаю сільськогосподарських культур";

Зі звіту за 2021 рік - № 29-сг (річна) "Звіт про площі та валові збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду".

ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» є платником податку 4-ї групи – це сільськогосподарські виробники з часткою сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік дорівнює або більше 75%. Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь, що перебуває у нього у власності або надана йому в оренду.

Основна продукція поділяється на групи це – технічні культури, соняшник, ріпакГ, зернові, озима пшениця, ярий ячмінь, кукурудза та зерно, зернобобові, горох, просо.

ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» володіє майном, яке передано власниками; виробленою продукцією та одержаними доходами. Всі ці складові вартості відображені в балансі підприємства.

Джерелом формування майна є:

- грошові та інші матеріальні внески власників;
- доходи, отримані від реалізації продукції, послуг та інших видів підприємницької діяльності;
- доходи від цінних паперів;
- кредити банків та інших кредиторів;
- капітальні вкладення та дотації з бюджетів;
- доходи від аукціонів;

- придбання майна іншого підприємства;
- надходження, отриманні в процесі приватизації;
- безоплатні або благодійні внески, пожертвування юридичних та фізичних осіб.

Права та обов'язки учасників ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» представлені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Права та обов'язки учасників ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

№з/п	Права та обов'язки учасників ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»
1	2
1	ПРАВА УЧАСНИКІВ ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»
1.1	Брати участь в управлінні справами товариства в порядку, визначеному Статутом, за винятком передбачених Господарським кодексом України та іншими законами.
1.2	Брати участь у розподілі прибутку та одержувати його частку (дивіденди).
1.3	Брати участь у діяльності товариства на підставі трудового договору (контракту) або за договором цивільно-правового характеру.
1.4	Вийти в передбаченому Статутом порядку із складу товариства.
1.5	Здійснити відчуження часток у статутному капіталі товариства у порядку, встановленому законом.
1.6	Одержувати інформацію про діяльність товариства.
1.7	Вимагати розгляду поставленого ним питання на зборах учасників товариства, якщо питання поставлено не пізніше як за 25 днів до початку зборів.
1.8	Призначати представників для участі у зборах учасників товариства та відкликати їх.
2	ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»
2.1	Додержуватись вимог Статуту та виконувати рішення його органів управління.
2.2	Вносити вклади у розмірі, порядку та коштами (засобами), що передбачені Статутом, відповідно Господарського кодексу України;
2.3	Не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства.
2.4	Давати товариству інформацію, необхідну для вирішення окремих питань його діяльності.
2.5	Сприяти здійсненню товариством своєї діяльності і не перешкоджати цьому ніякими діями або бездіяльністю.

Продовження таблиці 2.1

1	2
2.6	Утримуватися від будь-якої діяльності, що може заподіяти шкоду товариству.
2.7	Нести інші обов'язки, які можуть бути додатково затверджені загальними зборами учасників товариства.

Вищим органом управління підприємства є Загальні збори, які збираються на менше 2-х разів на рік. При проведенні загальних зборів повинні бути присутніми всі учасники або їх представники.

Кількість голосів учасників на загальних зборах відповідає розміру частки в статутному фонді. На зборах вирішуються будь-які питання з діяльності ТОВ.

Але питання виключної компетенції на загальних зборах, це наступні:

- визначення основних напрямів діяльності товариства, затвердження планів і звітів про їх виконання;
- внесення змін до Статуту , зміна розміру статутного фонду;
- створення та відкликання виконавчого орган товариства;
- затвердження річних звітів та бухгалтерських балансів, розподіл прибутку та збитків товариства;
- вирішення питання про придбання товариством частки учасника;
- виключення учасника із товариства;
- прийняття рішення про ліквідацію товариства, призначення ліквідаційної комісії, затвердження ліквідаційного балансу;

Утворення, реорганізація та ліквідація дочірніх підприємств, філій та представництв, затвердження Статутів та положень до них.

Одноособовий виконавчий орган – Генеральний директор, з яким заключається договір і який підзвітний загальним зборам та здійснює поточне керівництво ТОВ та може бути обраним як із учасників ТОВ, так і не із їх складу. Призначається загальними зборами на три роки з правом продовження за рішенням загальних зборів.

До компетенції директора належить:

- затвердження та забезпечення поточних планів і програм діяльності ТОВ, звіти про їх виконання;

- розгляд загальних питань господарської діяльності товариства;

- організація, координація і керування роботою ТОВ, представлення без доручення інтересів ТОВ в органах державної влади, в інших організаціях, у відносинах з фізичними особами та громадянами, у господарському суді України і за кордоном;

- формування адміністрації товариства;

- кадрові питання працівників ТОВ;

- формування цінової політики на продукції – товари, роботи та послуги ТОВ;

- затвердження переліку конфіденційної інформації товариства;

- відкриття поточних та інших рахунків в національній та іноземній валютах;

- виконання інших дій, пов'язаних з поточною діяльністю товариства.

Контролює виконавчий орган ревізійна комісія, яка формує висновки щодо звітності товариства.

Згідно статуту ТОВ самостійно встановлює форму та систему оплати праці, розмір заробітної плати а також інші виплати працівникам.

В ТОВ створено раду трудового колективу, яка вирішує соціальні та інші питання працівників та затверджує проект колективного договору.

Організаційна структура ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК» наведена на рис. 2.1.

Лінійно - функціональна структура включає бухгалтерію, машино-тракторний парк, основні підрозділи, які впідпорядковані директору.

Виконаємо оцінку майна та капіталу та капіталу ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2021 рр. за даними табл. 2.2.

За даними табл. 2.2 можливо визначити, що в структурі майна ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» більшу частину майна за весь період складають оборотні активи.

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

Їх динаміка представлена на рис. 2.2, а питома вага на рис.2.3.

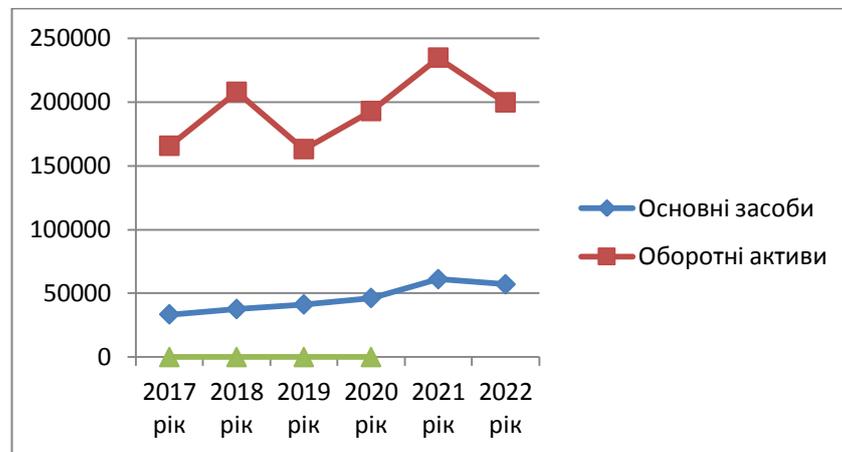

Рисунок 2.2 – Динаміка вартості основних засобів та оборотних активів ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

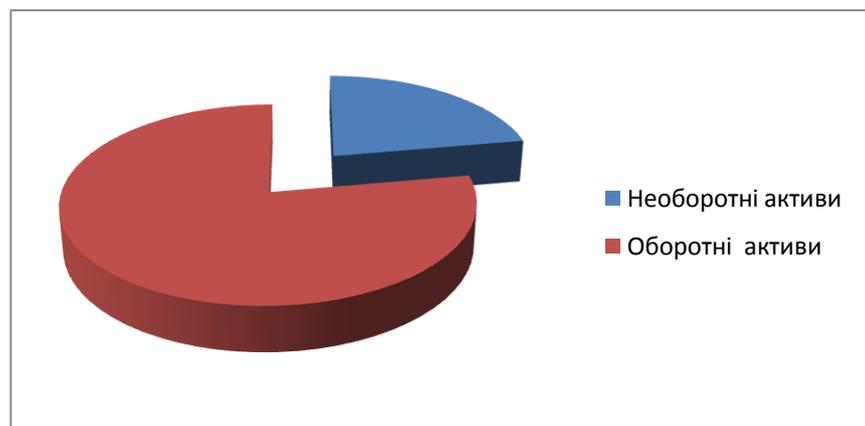

Рисунок 2.3 – Питома вага необоротних активів та оборотних в структурі майна ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2022 році

Відмічаємо зменшення як основних засобів в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. на 4007 тис. грн. або на 6,57%; так і оборотних активів на 35049 тис. грн. або на 14,94%.

Поточна дебіторська заборгованість в 2022 р. негативно збільшилася в 2022 р. на 39872 тис. грн. або на 32,62%.

Зміни в джерелах утворення майна ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. пояснюються зменшенням власного капіталу на 60322 тис. грн. або на 22,97% та збільшенням зобов'язань на 21266 тис. грн. або на 64,55%.

Пайовий капітал за весь термін дослідження не змінювався.

Сума довгострокових зобов'язань – це цільове фінансування з бюджету та її величина в 2022 р. зменшилася на 10491 тис. грн. або на 38,62%.

Поточні зобов'язання збільшилися на 10355 тис. грн. або на 377,37%, що пов'язано з заборгованістю по заробітній платі та виплатами в бюджет.

В зв'язку повномасштабним воєнним вторгненням агресора на нашу Землю виробництво зернових культур скоротилося в Україні у 2022 році в порівнянні з 2021 р. на 37% і склало 53, 9 млн. т. [39]. Зазнало втрат і ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК». Виробництво скоротилося в 2022 році на 32% в порівнянні з 2021 р., і то, що все таки урожай 2022 р. був закладений в 2021р.

Аналіз фінансових результатів проведемо за даними табл. 2.3.

Динаміка зміни чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр. наведена на рис. 2.4.

Простежуємо значне збільшення чистого прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) в 2020 році в порівнянні з 2019 р. на 44160 тис. грн. або на 35,77%, що пояснюється політикою цін на світовому ринку та сприятливими погодно-кліматичними умовами для вирощування сільхозпродукції.

В 2022 р. в порівнянні з 2021 р. зменшення на 39998 тис. грн. або на 29,35% в зв'язку з зменшенням обсягу реалізації продукції.

Динаміка адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат представлено графіком рис. 2.5.

Таблиця 2.2 - Динаміка майна та капіталу та капіталу ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	Роки						Відхилення									
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018/2017		2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021	
								+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
	Майно-усього	199038	245411	204179	239052	295612	256556	46373	23,29	-41232	-20,19	34873	17,08	56560	23,66	-40056	-13,50
1	Необоротні активи	33485	37615	41236	46279	61009	57002	4138	12,33	3621	9,62	5043	12,23	14730	31,83	-4007	-6,57
1.1	Основні засоби	33485	37615	41236	46279	61009	57002	4138	12,33	3621	9,62	5043	12,23	14730	31,83	-4007	-6,57
2	Оборотні активи	165553	207796	162943	192773	234603	199554	42243	25,52	-44853	-21,59	29830	18,31	41830	21,70	-35049	-14,94
2.1	Поточна дебіторська заборгованість	116898	123644	69291	109864	122239	162111	6746	5,77	-54353	-43,96	40573	58,55	12375	11,26	39872	32,62
2.2	Запаси	39995	75255	64472	40173	99678	12343	35260	88,16	-19783	-14,33	-24299	-37,69	59505	148,12	-87335	-87,61
2.3	Гроші. Їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	8660	8897	29180	42736	12686	25100	237	2,74	20283	227,98	13556	46,46	-30050	-70,32	12414	97,86
	Капітал - усього	199038	245411	204179	239052	295612	256556	46373	23,29	-41232	-20,19	34873	17,08	56560	23,66	-40056	-13,50
4	Власний капітал	162628	213056	171901	207766	262666	202344	50428	31,01	-41155	-19,32	35865	20,86	54900	26,42	-60322	-22,97
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	1000	1000	1000	1000	1000	1000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Зобов'язання і забезпечення	36410	32355	32278	31286	32946	54212	-4055	-11,14	-77	-0,24	-992	-3,07	1660	5,31	21266	64,55
5.1	Поточна кредиторська заборгованість	2419	2334	2450	1025	2744	13099	-85	-3,51	116	4,97	-1425	-58,16	1719	167,71	10355	377,37
5.2	Поточні зобов'язання	7035	2975	2588	1417	3036	3456	-4060	-57,71	-387	-13,01	-1171	-45,25	1619	114,26	420	13,83
5.3	Довгострокові зобов'язання	26956	27046	27240	31678	27166	37657	90	0,33	194	0,72	4438	16,29	-4512	-14,24	-10491	-38,62

Таблиця 2.3 - Динаміка фінансових результатів ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр. тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	Роки						Відхилення																									
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018/2017		2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021																	
								+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%																
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18																
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	127899	101247	123452	167612	136254	96256	-26652	-20,84	22205	21,93	44160	35,77	-31358	-18,71	-	-29,35																
2	Операційні витрати. у тому числі :	50116	50017	90333	120105	66050	49538	-99	-0,19	40316	80,60	29772	32,96	-54055	-45,01	-	-25,00																
	а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)																	-	16512														
	б) адміністративні витрати																	2227	1797	2115	2099	3548	3696	-430	-19,31	318	17,70	-16	-0,76	1449	69,03	148	4,17
	в) витрати на збут																	9971	612	8173	4098	84	2055	-9359	-93,86	7561	1235,46	-4075	-49,86	-4014	-97,95	1971	2346,43
	г) інші витрати	-	-	2260	445	7272	7055	-	-	2260	100	-1815	-80,31	6827	1534,16	-217	-2,98																
3	Валовий прибуток (збиток) у відсотках до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	60,82	50,60	26,83	28,34	51,52	51,93	-10,22	-16,80	-23,77	-46,98	1,51	5,63	23,18	81,79	0,41	0,80																
4	Валовий прибуток (збиток)	77783	51230	33119	47507	70204	49983	-26553	-34,14	-18111	-35,35	12588	38,01	22697	47,77	-20221	-28,80																

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
5	Фінансовий результат до оподаткування	68541	54673	20571	40865	59300	42220	-13768	-20.18	-34102	-62,37	20294	98,65	18435	45,11	-17080	-28,80
6	Чистий прибуток (збиток)	68541	54673	20571	40865	59300	42220	-13768	-20.18	-34102	-62,37	20294	98,65	18435	45,11	-17080	-28,80
7	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	68541	54673	20571	40865	59300	42220	-13768	-20.18	-34102	-62,37	20294	98,65	18435	45,11	-17080	-28,80
8	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	88,12	106,72	62,11	86,02	84,47	84,46	18,6	21,11	-44,61	-41,80	23,91	38,50	-1,55	-1,80	-0,01	-0,01
9	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).	53,59	54,00	16,66	24,38	43,52	43,86	-0,41	-0,77	-37,34	-69,15	7,72	46,34	19,14	78,51	0,34	0,78

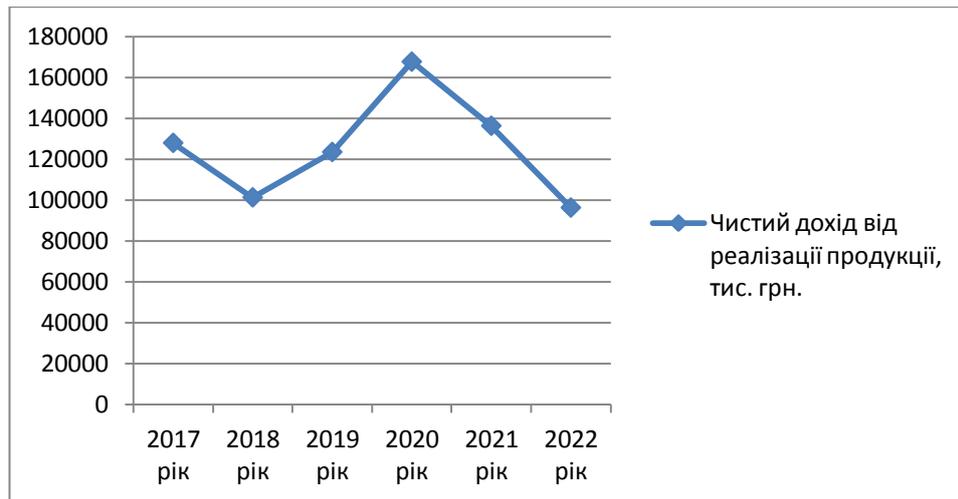

Рисунок 2.4 - Динаміка зміни чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр., тис. грн.

Відмічаємо мінливу динаміку зміни адміністративних витрат. Якщо взяти адміністративні витрати 2017 р. за 100%, то в 2018 р. - 80,69%; в 2019 р. – 94,97%; в 2020 р. -94,25%; в 2021 р. – 159,32%; в 2022 р. – 165,96%.

Зміни в величині адміністративних витратах пов'язані зі змінами в витратах, спрямованих на обслуговування та управління підприємством.

Витрати на збут пов'язані з витратами на доставку продукції. Простежуємо зменшення витрат на збут в 2021 р. в порівнянні з 2020 та 2019 рр., що пов'язано з відмовою залучення сторонніх організацій по перевезенню своєї продукції. Але в 2022 році в порівнянні з 2021 р. із-за порушення логістичних зв'язків із-за повномасштабного воєнного вторгнення агресора витрати на збут збільшилися. Якщо взяти витрати на збут 2017 р. за 100%, то в 2018 р. - 6,14%; в 2019 р. – 81,97%; в 2020 р. - 41,10%; в 2021 р. – 0,84%; в 2022 р. – 20,61%. В основному ця зміна, окрім 2022 року пояснюється залученням послуг сторонніх організацій в перевезенні продукції.

Динаміка інших витрат наступна: в 2017 р. та в 2018 р. вони відсутні, в 2019 р. - 2260 тис. грн.; в 2020 р.- 19,69% від 2019 р.; в 2021 р. до 2020 р.- 1634,16% та в 2022 р. до 2021 р. – 97,02%. Це витрати, що не входять до виробничої собівартості – від знецінення запасів та зміни курсу валюти.

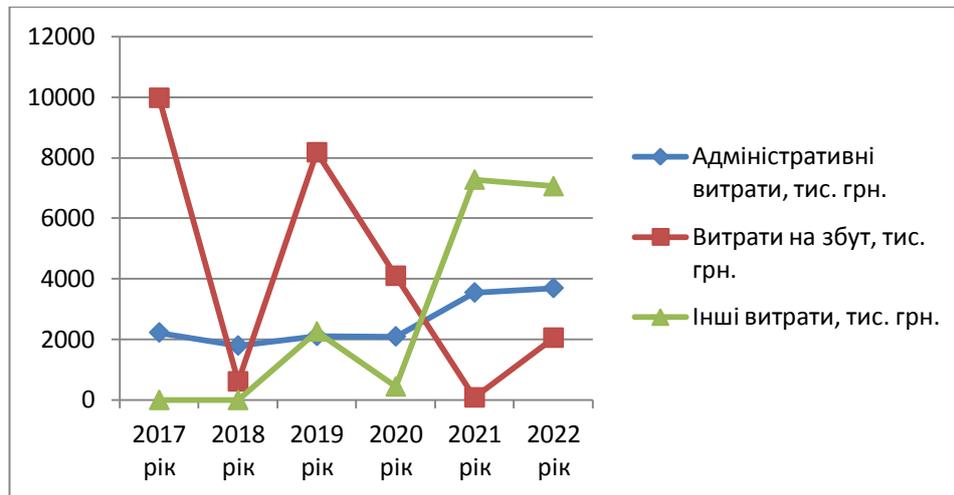

Рисунок 2.5 - Динаміка адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр., тис. грн.

Динаміка результату виробничої діяльності – прибутку ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК» за період 2017 -2022рр. розглянемо на рис. 2.6.

Якщо взяти величину чистого прибутку 2017 р. за 100%, то в 2018 р. - 79,77%; в 2019 р. – 30,01%; в 2020 р. – 59,62%; в 2021 р. – 86,52%; в 2022 р. – 61,60%.

Найменша величина чистого прибутку спостерігається в 2019 р., що пов'язано з епідемією Ковід, світовою ціновою політикою на зерно та несприятливими погодно-кліматичними умовами для вирощування сільхозпродукції. 2022 рік – ВІЙНА – порушення логістичних зв'язків, робота під ракетними обстрілами, моральне знесилення працівників. Збільшення витрат в порівнянні зі збільшенням доходів привело до зменшення чистого прибутку на 17080 тис. грн. або на 28,80%, так як ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» є платником єдиного податку.

Взагалі продукція аграріїв залежить від урожайності зернових культур та соняшнику, хоча ТОВ завжди заковує посівний матеріал високої якості та вводить нові технології сервісного обслуговування сільхозгосподарської техніки.

Основні техніко-економічні показники ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022 рр. наведемо в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 - Динаміка основних техніко-економічних показників ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 - 2022рр.

№ з/п	Показник	Роки						Відхилення									
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018/2017		2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021	
								+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	127899	101247	123452	167612	136254	96256	-26652	-20,84	22205	21,93	44160	35,77	-31358	-18,71	-39998	-29,35
2	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	50116	50017	90333	120105	66050	49538	-99	-0,19	40316	80,60	29772	32,96	-54055	-45,01	-16512	-25,00
3	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	32389	35550	39426	43758	49678	45569	3161	9,76	3876	10,90	4332	10,99	5920	15,00	-4109	-8,23
4	Фондовіддача, грн./грн.	2,81	2,85	3,13	3,83	2,89	2,20	0,04	1,42	0,28	9,82	0,70	22,36	-0,94	-24,54	-0,69	-23,89
5	Власні обігові кошти, тис. грн.	112564	175441	130665	161487	197435	111574	622877	55,86	-44776	-25,52	30822	23,59	35948	22,26	-85861	-43,49
6	Чисельність працівників, осіб	69	69	65	63	63	56	0	0	-4	-5,8	-2	-3,08	0	0	-7	-11,10
7	Фонд оплати праці, тис. грн.	6990	7996	9020	10072	10870	10349	1006	14,39	1024	12,80	1052	11,66	798	7,92	-521	-4,79
8	Середньорічна заробітна плата, грн.	8442	9657	11564	13323	14378	15400	1215	14,39	1907	19,74	1759	15,21	1055	7,92	1022	7,11
9	Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	77783	51230	33119	47507	70204	49983	-26553	-34,14	-18111	-35,35	12588	38,01	22697	47,77	-20221	-28,80
10	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.)	68541	54673	20571	40865	59300	42220	-13768	-20,18	-34102	-62,37	20294	98,65	18435	45,11	-17080	-28,80
11	Прибуток (збиток) від операційної діяльності), тис. грн.	68541	54673	20571	40865	59300	42220	-13768	-20,18	-34102	-62,37	20294	98,65	18435	45,11	-17080	-28,80

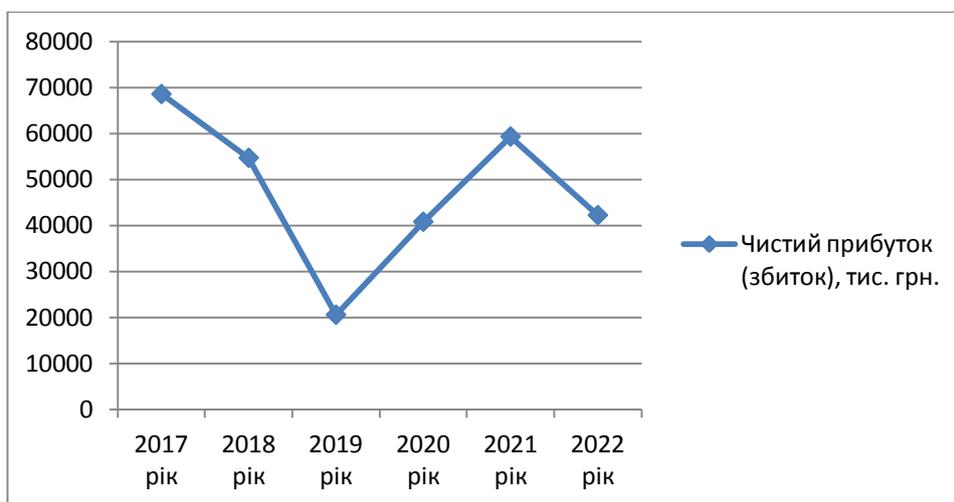

Рисунок 2.6 - Динаміка величини чистого прибутку (збитку) ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр., тис. грн.

Виробничі основні засоби ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» - це їх технологічне обладнання, ангари, ферми, споруди (комплекс по зберіганню та переробці зерна, гаражі, складські приміщення; а також активна частина ОЗ - це спеціальна сільхозгосподарська техніка, вантажні та легкові автомобілі, трактори та комбайни, виробничі потужності яких повністю задовольняють потреби підприємства.

Відтворення основних засобів на ТОВ забезпечується за весь період дослідження власними обіговими коштами, яких достатньо для безперервної виробничої діяльності. Але найбільше їх зменшення відмічено в 2022 році – на 43,49 % в порівнянні з 2021 р., що пояснюється наслідками повномасштабного воєнного вторгнення агресора.

Показник ефективності основних фондів – фондівіддача має мінливу динаміку – збільшення на 1,42 грн./грн. в 2018 р. в порівнянні з 2017 р. (на 1,42%); збільшення на 0,28 грн./грн. в 2019 р. в порівнянні з 2018 р. (на 9,82%); збільшення на 0,70 грн./грн. в 2020 р. в порівнянні з 2019 р.(на 22,36%); зменшення на 0,94 грн./грн. в 2021 р. в порівнянні з 2020 р. (на 24,54%); зменшення на 0,69 грн./грн. в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. (на 23,89%). Дана динаміка представлена наочно на рис. 2.7.

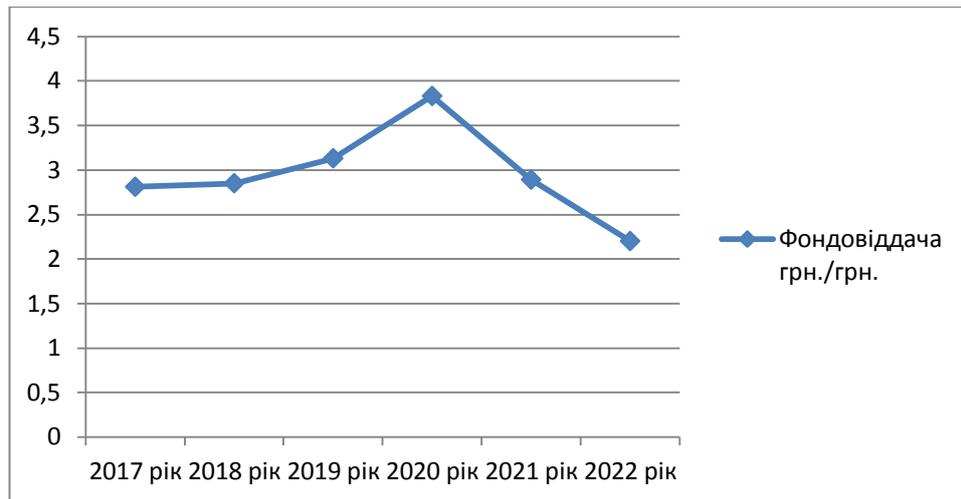

Рисунок 2.7 - Динаміка показника фондівдачі ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр., тис. грн.

Чисельність працівників постійно зменшується за весь термін дослідження, але в 2022 р. зменшення найбільше - на 11,10% в порівнянні із 2021 р., що пояснюється мобілізацією чоловіків та еміграцією жінок, працівників ТОВ.

Показники фонду оплати праці та середньомісячної заробітної плати мають наступну динаміку – фонд оплати праці постійно збільшується, окрім 2022 р. в порівнянні з 2021 р. – зменшення на 521 тис. грн. або на 4,79% в зв'язку зі зменшенням кількості працюючих в цей період на 11,10%. А показник середньомісячної заробітної плати – з постійною динамікою до збільшення, навіть в 2022 р. не зважаючи на зменшення на 28,80% чистого прибутку в порівнянні з 2021 р. – збільшення на 1022 грн. або на 7.11%. наочно середньомісячна заробітна плата та фонд оплати праці наведено на рис. 2.8.

Оцінку руху та стану основних засобів ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр. наведемо в табл. 2.5.

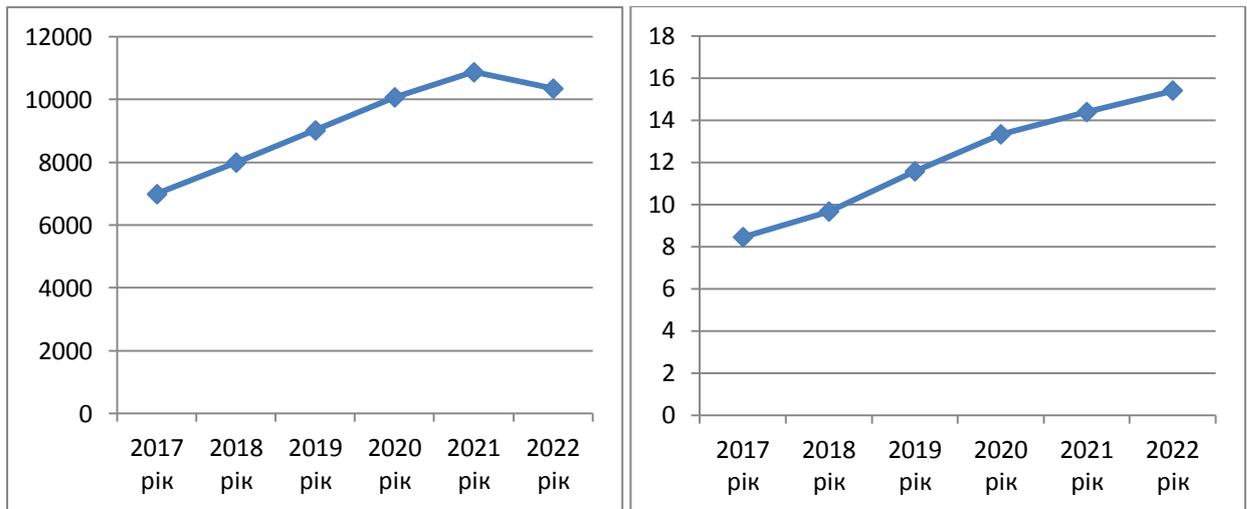
Темп зростання відмічено за весь період, окрім 2018 р. (зменшення на 22.32%) та 2022 р. – зниження на 20,20%. Коефіцієнт вибуття в 2020 р. (250%) пояснюється оновленням техніки ТОВ та в 2022 р. - 480% направленням частини техніки для потреб ЗСУ.

Негативне значення коефіцієнту зносу –так в 2022 р. – 60,9% на кінець року.

Таблиця 2.5 - Динаміка основних техніко-економічних показників ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 - 2022рр.

№ з/п	Показник	Роки						Відхилення									
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018/2017		2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021	
								+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
ПОКАЗНИКИ РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ																	
1	Темп зростання (зниження), %	141,3	109,76	110,90	110,99	115,00	91,77	-31,54	-22,32	1,14	1,04	0,09	-	4,01	3,61	-23,23	-20,20
2	Річний приріст або зменшення, тис. грн.	4725	3161	3876	4332	5920	4109	-1564	-33,10	715	22,62	456	11,76	1588	36,62	-1811	-30,59
3	Темп приросту (зменшення)	41,3	-9,76	10,90	10,99	15,00	-8,23	-51,06	-123,63	20,66	211,68	0,09	0,01	4,01	36,49	-23,23	-154,87
4	Коефіцієнт вибуття, %	2,5	0,1	0,8	2,8	0,5	2,9	-2,4	-96,0	0,7	7,00	2,00	250	-2,3	-460	2,4	480,00
5	Коефіцієнт оновлення, років	31,0	15,0	0,0	14,9	22,0	0	-16,00	-51,61	-15,00	-100	14,9	100	7,10	47,65	-22,0	-100
6	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	0,03	0,01	-	0,12	0,01	0	-0,02	-66,67	-0,01	-1	0,12	100	-0,11	-91,67	-0,01	-100
7	Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	5,6	0,8	-	16,7	1,8	1,2	-4,8	-85,71	-0,8	-100	16,7	100	-14,9	-89,22	-0,60	-33,33
8	Період обороту, років	11,3	10,3	11,2	13,7	10,00	12,7	-1,00	-8,85	0,9	8,74	2,5	22,32	-3,7	-27,01	2,7	27,00
ПОКАЗНИКИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ																	
9	Коефіцієнт придатності, %:	49,6	56,7	54,2	51,8	50,9	44,2	7,10	14,31	-2,5	-4,41	-2,4	-4,43	-0,9	-1,74	-6,7	-13,16
	а) на початок року;																
	б) на кінець року	38,8	46,2	44,6	43,9	39,4	41,8	7,4	19,07	-1,6	-3,46	-0,7	-1,57	-4,5	-10,25	2,40	6,09
10	Коефіцієнт зносу, %:	50,4	43,3	45,8	48,2	49,1	51,7	-7,10	-14,09	2,50	5,77	2,40	5,24	0,90	1,87	2,6	50,29
	а) на початок року;																
	б) на кінець року	61,2	53,8	55,4	56,1	60,6	60,9	-7,40	-12,09	1,60	2,97	0,7	1,26	4,5	0,80	0,30	0,50

Негативне значення коефіцієнту зносу –так в 2022 р. – 60,9% на кінець року.

а) динаміка фонду оплати праці; б) динаміка середньомісячної заробітної плати

Рисунок 2.8 – Динаміка фонду оплати праці та середньомісячної заробітної плати, тис. грн. ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр., тис. грн.

Структуру обсягу продукції ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2022 р. надамо діаграмою рис. 2.9.

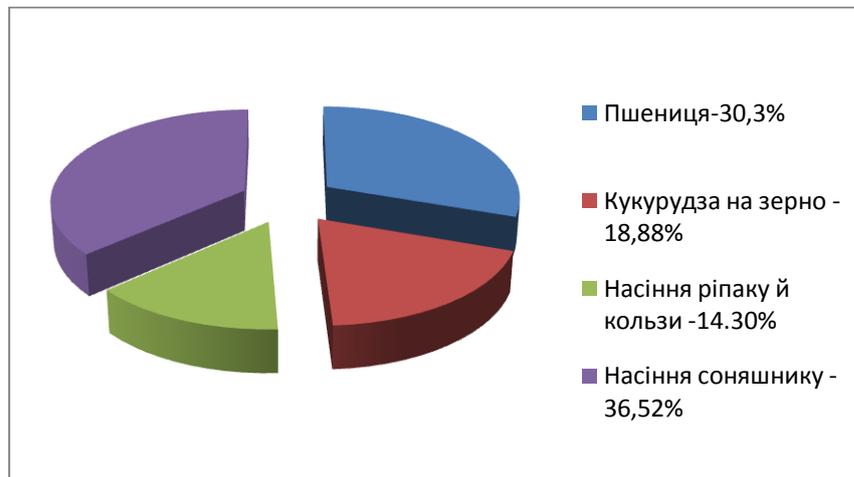

Рисунок 2.9 – Структуру обсягу продукції ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2022 р.

Найбільша питома вага вирощування в 2022 р. ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» соняшнику.

Кукурудзу на зерно ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» почало вирощувати тільки з 2020 р., ячмінь та культури зернобобові для сушки вирощувався в період 2-17-2019 рр., просо тільки в 2017 та 2019 рр.

Таким чином, за результатами даного підрозділу формуємо висновки.

1. Основною метою діяльності підприємства – здійснення підприємницької діяльності з ціллю одержання прибутку та розподілу його між засновниками – власниками, а також для задоволення потреб ринку, особистих потреб та потреб працівників.

2. ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» є платником податку 4-ї групи – це сільськогосподарські виробники з часткою сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік дорівнює або більше 75%. Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь, що перебуває у нього у власності або надана йому в оренду.

3. Вищим органом управління підприємства є Загальні збори, які збираються на менше 2-х разів на рік. При проведенні загальних зборів повинні бути присутніми всі учасники або їх представники.

Кількість голосів учасників на загальних зборах відповідає розміру частки в статутному фонді. На зборах вирішуються будь-які питання з діяльності ТОВ.

4. ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» має лінійно - функціональну організаційну структуру.

5. В структурі майна ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК» більшу частину майна за весь період складають оборотні активи.

6. Найменша величина чистого прибутку спостерігається в 2019 р., що пов'язано з епідемією Ковід, світовою ціновою політикою на зерно та несприятливими погодно-кліматичними умовами для вирощування сільхозпродукції. 2022 рік – ВІЙНА – порушення логістичних зв'язків, робота під ракетними обстрілами, моральне знесилення працівників. Збільшення витрат в порівнянні зі збільшенням доходів привело до зменшення чистого прибутку на

17080 тис. грн. або на 28,80%, так як ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» є платником єдиного податку.

7. Проведений аналіз техніко – економічних показників свідчать про те, що ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» значно погіршила показники виробничої діяльності в зв'язку з повномасштабним воєнним вторгненням окупантів, але все рівно є одним із лідерів сільськогосподарської галузі народного господарства.

2.2 Аналіз управління ефективністю виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

Згідно наведеної в розділі 1 даної роботи методики оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства (рис.1.7) наведемо розрахунок наступних показників: узагальнюючих показників: темпу росту виробництва визначимо за індексами зміни чистого доходу від реалізації продукції, чистого прибутку; індексам зміни загальної рентабельності; оцінкою фінансового стану, показниками якості продукції; часткових показників: показників ефективності використання живої праці; показників ефективності використання основних виробничих фондів; показників ефективності використання матеріальних ресурсів; показників ефективності використання фінансових ресурсів. Розрахунки узагальнюючих показників зведемо в табл. 2.6.

Індекси зміни узагальнюючих показників виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» розраховуємо від 2017 р. – 2022 р.- 1 (рис. 2.10).

Оцінка якості зерна здійснюється за Національним стандартом України «Пшениця» ДСТУ 3768:2019 згідно результатів аналізу показників основного зерна і зернової маси. Перевіряється зараженість шкідниками, вологість, натурна маса, засміченість. Також вивчається склоподібність, свіжість, абсолютна вага, доброякісність, вирівняність, плівковість.

Показники якості зерна пшениці наступні:

технологічні – колір, вологість, смак, зараженість, запах, чистота тощо. Перевірка зрілості, свіжості й зараженості є обов’язковою не лише для пшениці, але й для всіх наявних типів зерна;

борошномельні властивості – питома вага, склоподібність, типовий склад, маса 1000 зерен, вирівняність, натура, зольність. Такі характеристики також важливі при вивченні партій ячменю, жита, вівса;

хлібопекарські властивості – склад борошна, вміст і якість клейковини, фізичні показники тіста, автолітична активність (здатність борошна утворювати певну кількість водорозчинних речовин під час прогрівання водно-борошняної суспензії), газоутворювальна здатність. Це додаткові показники якості, що перевіряються за необхідності на деяких етапах хлібообігу.

За допомогою вищевказаних показників якості пшениці визначають її клас і придатність до подальшого перероблення.

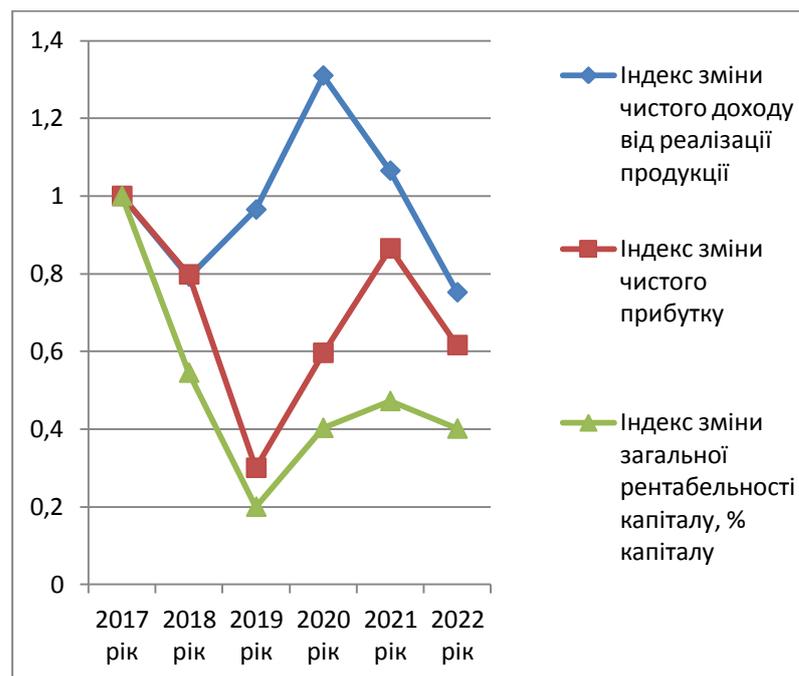

Рисунок 2.10 - Індеси зміни узагальнюючих показників виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

Простежуємо негативну динаміку змін індексів чистого доходу від реалізації продукції, чистого прибутку та загальної рентабельності капіталу в 2019 році та в 2022 році.

Погіршення узагальнюючих показників виробничої діяльності в 2019 році пояснюється світовою економічною кризою, негативним впливом епідемії КОВІД, а в 2022 році - жахливими наслідками війни.

Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття) має досить мінливу динаміку. Його нормативне значення більше 2. Це індикатор здатності підприємства відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів та демонструє вартість оборотних активів, що припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Збільшення коефіцієнта поточної ліквідності в 2018 р. в порівнянні з 2017 р. на 46,32 (на 196,86%); зменшення на 5,89 (на 8,43%) в 2019 р. до 2018 р.; збільшення на 73,08 (116,07%) в 2020 р. до 2019 р.; зменшення на 58,77 (43,20%) в 2021 р. до 2020 р.; зменшення на 9,03 (11,69%) в 2022 р. до 2021 р. За весь період його значення значно перевищувало нормативне.

Коефіцієнт швидкої ліквідності надає інформацію про те, яка частина поточних зобов'язань підприємства може бути погашена не тільки за рахунок грошових коштів, а і за рахунок очікуваних грошових надходжень. Нормативне значення більше 1. Динаміка цього показника також мінлива, але знаходиться в межах нормативного – збільшення на 26,7 (149,58%) в 2018 р. в порівнянні з 2017 р.; зменшення на 6,5 (14,59%) в 2019 р. до 2018 р.; збільшення на 69,64 або на 183,03% в 2020 р. до 2019 р.; зменшення на 63,25 або на 58,73% в 2021 р. до 2020 р. та зменшення на 14,16 або на 31,86% в 2022 р. до 2021 р.

Наочно динаміка цих показників наведена на рис. 2.11. наочно простежуємо позитивне збільшення цих коефіцієнтів в 2020 р., а потім негативне зменшення в 2021 р. та 2022 р.

Період оборотності дебіторської заборгованості демонструє скільки разів дебітори погасили своє зобов'язання перед підприємством. На 157,02 дня негативно збільшився період оборотності дебіторської заборгованості в 2018 р. в порівнянні з 2017 р. (58,02%); на 146,33 дня (на 34,22%) зменшився в 2019 р. до 2018 р.; на 88,91 дня (на 31,61%) позитивно зменшився в 2020 р. до 2019 р. та отримано рейтинг за цим показником «3»; збільшився на 114,22 дня в 2021р. до

2020 р. (59,37%) та збільшився на 82,93 дня (27,05%) в 2022 р. до 2021 р.

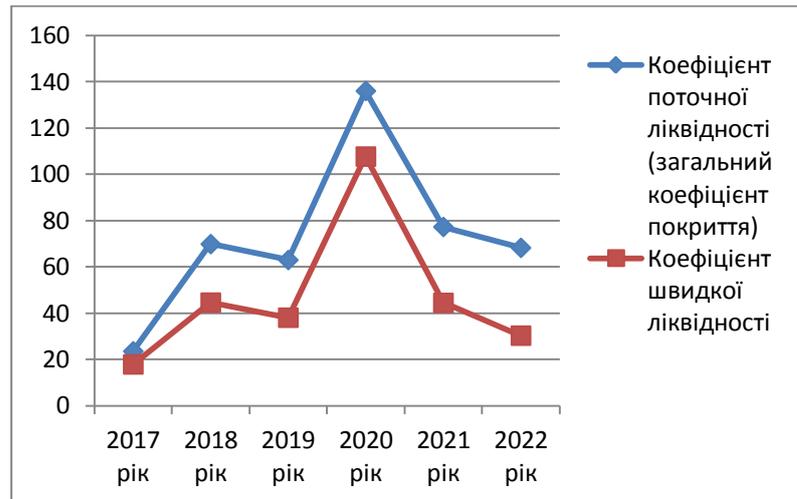

Рисунок 2.11 - Індекси зміни коефіцієнтів поточної ліквідності (загального коефіцієнта покриття) та швидкої ліквідності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017 -2022 рр.

Динаміка періоду оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів наступна – негативне збільшення на 16,89 днів (24,97%) в 2018 р. в порівнянні з 2017 р.; збільшення на 36,85 днів (45,72%) в 2019 р. до 2018 р.; зменшення на 44,39 дня (36,04%) в 2020 р. до 2019 р.; збільшення на 6,37 (8,08%) в 2021 р. до 2020 р.; негативне збільшення на 29,50днів (34,64%) в 2022 р. до 2021 р.

Динаміка періоду оборотності активів ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» наступна – негативне збільшення на 306,61 днів (84,87%) в 2018 р. до 2017 р.; зменшення на 106,61 днів (15,96%) в 2019 р. до 2018 р.; зменшення на 157,51 дня (28,06%) в 2020 р. до 2019 р.; збільшення на 217,69 дня (53,91%) в 2021 р. до 2020 р. та негативне збільшення в 2022 р. до 2021 р. на 15,269 дня (2,77%). Найбільша рейтингова оцінка періоду оборотності активів ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2017 р. – 9 балів.

Коефіцієнт фінансової незалежності (коефіцієнт концентрації залученого капіталу) з нормативним значенням менше 0,5 свідчить про частку залученого капіталу в загальній сумі капіталу підприємства і має на ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» наступну динаміку. Зменшення на 5,11 % (27,94%) в 2018 р. до 2017

р.; збільшення на 2,63% (19,95%) в 2019 р. до 2018 р.; зменшення на 2,72% (17,20%) в 2020 р. до 2019 р.; зменшення на 1,94% (14,82%) в 2021 р. до 2020 р. та негативне збільшення в 2022 р. до 2021 р. на 5,07% (45,47%). Рейтингова оцінка коефіцієнт концентрації залученого капіталу за всі роки дослідження 10 балів.

Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів) відображає частку оборотних активів, що фінансується за рахунок власних оборотних засобів (нормативне значення більше 0,1). Динаміка показника наступна – збільшення на 2,82% в 2018 р. в порівнянні з 2017 р.; зменшення на 0,16% в 2019 р. до 2018 р.; збільшення на 0,85% в 2020 р. до 2019 р.; зменшення на 0,55% в 2021 р. до 2020 р.; зменшення на 1,41% в 2022 р. до 2021 р. за весь термін дослідження цей показник в межах нормативного – рейтингова оцінка – 10 балів. Але його динаміка негативна до зменшення в 2019р, 2021 р. та 2022 р.

Показники рентабельності – рентабельність продажів є одним із важливих показників, що свідчить про ефективність діяльності підприємства та показує, яку величину операційного прибутку отримує підприємство з кожної гривні проданої продукції. Динаміка показника рентабельності продажу наступна – збільшення на 0,41% в 2018 р. в порівнянні з 2017 р.; негативне зменшення в 2019 р. до 2018 р. на 37,34%; збільшення на 7,72% в 2020 р. до 2019 р.; збільшення на 19,14% в 2021 р. до 2020 р.; зменшення на 24,31% в 2022 р. до 2021 р. Але рентабельність продажів ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» позитивна і тому

Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу) ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» характеризує ефективність використання всіх активів. За весь період розгляду рентабельність активів позитивна і тому рейтингова оцінка – по 10 балів. А динаміка наступна – зменшення рентабельності активів в 2018 р. в порівнянні з 2017 р. на 16,83%; зменшення на 15,45% в 2019 р. до 2018 р.; збільшення на 9,29% в 2020 р. до 2019 р.; збільшення на 3,74% в 2021 р. до 2020 р.; зменшення на 1,74% в 2022 р. до 2021 р.

Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу) характеризує ефективність використання власного капіталу. Він вказує на те, скільки прибутку згенеровано на кожну гривню залучених власних коштів. Він важливий для власників, так як визначає зростання їх добробуту за аналізований період. Зростання значення цього показника позитивно. А динаміка наступна – зменшення рентабельності капіталу в 2018 р. в порівнянні з 2017 р. на 45,49%; зменшення на 18,42% в 2019 р. до 2018 р.; збільшення на 10,84% в 2020 р. до 2019 р.; збільшення на 3,68% в 2021 р. до 2020 р.; зменшення на 14,00 % в 2022 р. до 2021 р.

Наочно показники рентабельності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» надамо на рис. 2.12.

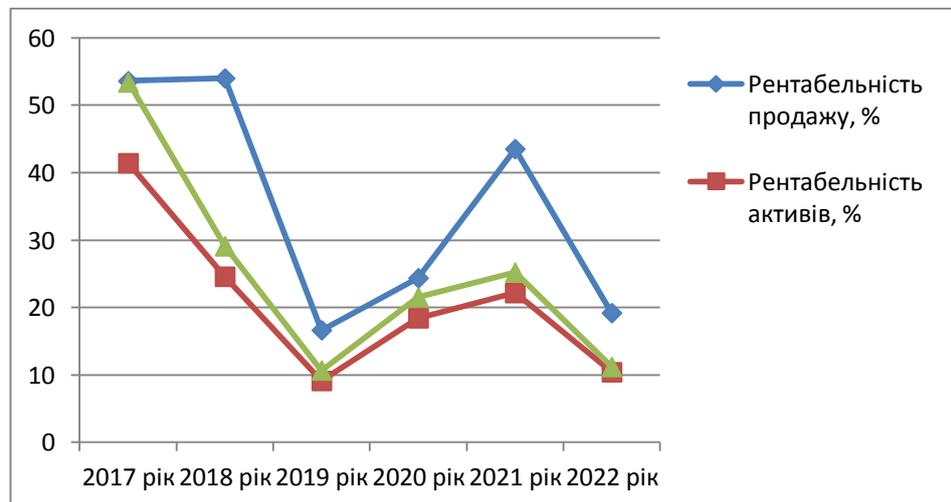

Рисунок 2.12 - Динаміка зміни показників рентабельності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017 -2022 рр.

На графіку рис.2.12 наочно представлено зниження показників рентабельності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2019 р. та 2022 р.

Згідно наведеної в розділі 1 даної роботи методики оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства (рис.1.7) наведемо розрахунок часткових показників: показників ефективності використання живої праці; показників ефективності використання основних виробничих фондів; показників ефективності використання матеріальних ресурсів; показників ефективності використання фінансових ресурсів.

Таблиця 2.7– Оцінка часткових показників ефективності управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	Роки						Відхилення									
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2018/2017		2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021	
								+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Показники живої праці																
1.1	Чисельність працівників, осіб	69	69	65	63	63	56	0	0	-4	-5,8	-2	-3,08	0	0	-7	-11,10
1.2	Чистий прибуток (збиток)	68541	54673	20571	40865	59300	42220	-13768	-20,18	-34102	-62,37	20294	98,65	18435	45,11	-17080	-28,80
1.3	Величина чистого прибутку на одного працівника, тис. грн.	993,348	792,362	316,477	648,651	941,270	753,93										
1.4	Фонд оплати праці, тис. грн.	6990	7996	9020	10072	10870	10349	1006	14,39	1024	12,80	1052	11,66	798	7,92	-521	-4,79
1.5	Середньорічна заробітна плата, грн.	8442	9657	11564	13323	14378	15400	1215	14,39	1907	19,74	1759	15,21	1055	7,92	1022	7,11
2	Показники оцінки основних засобів																
2.1	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	32389	35550	39426	43758	49678	45569	3161	9,76	3876	10,90	4332	10,99	5920	15,00	-4109	-8,23
2.2	Фондовіддача, грн./грн.	2,81	2,85	3,13	3,83	2,89	2,20	0,04	1,42	0,28	9,82	0,70	22,36	-0,94	-24,54	-0,69	-23,89
2.3	Коефіцієнт зносу ,%:	50,4	43,3	45,8	48,2	49,1	51,7	-7,10	-14,09	2,50	5,77	2,40	5,24	0,90	1,87	2,6	50,29
2.4	а)на початок року;																
2.4	б)на кінець року	61,2	53,8	55,4	56,1	60,6	60,9	-7,40	-12,09	1,60	2,97	0,7	1,26	4,5	0,80	0,30	0,50
3	Інші показники																
3.1	Оборотні активи	165553	207796	162943	192773	234603	199554	42243	25,52	-44853	-21,59	29830	18,31	41830	21,70	-35049	-14,94
3.2	Поточна дебіторська заборгованість	116898	123644	69291	109864	122239	162111	6746	5,77	-54353	-43,96	40573	58,55	12375	11,26	39872	32,62
3.3	Запаси	39995	75255	64472	40173	99678	12343	35260	88,16	-19783	-14,33	-24299	-37,69	59505	148,12	-87335	-87,61
3.4	Гроші. Їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	8660	8897	29180	42736	12686	25100	237	2,74	20283	227,98	13556	46,46	-30050	-70,32	12414	97,86

Один із індикаторів використання трудових ресурсів – це величина чистого прибутку на одного працівника (рис. 2.13).

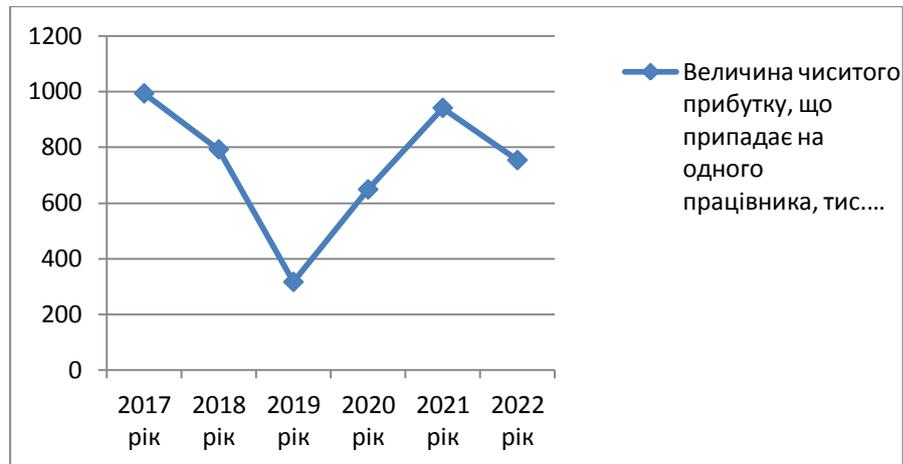

Рисунок 2.13 - Динаміка зміни величина чистого прибутку на одного працівника ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017 -2022 рр.

Порівняємо динаміку величини чистого прибутку та фонду оплати праці працівників ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017 -2022 рр. (рис.2.14).

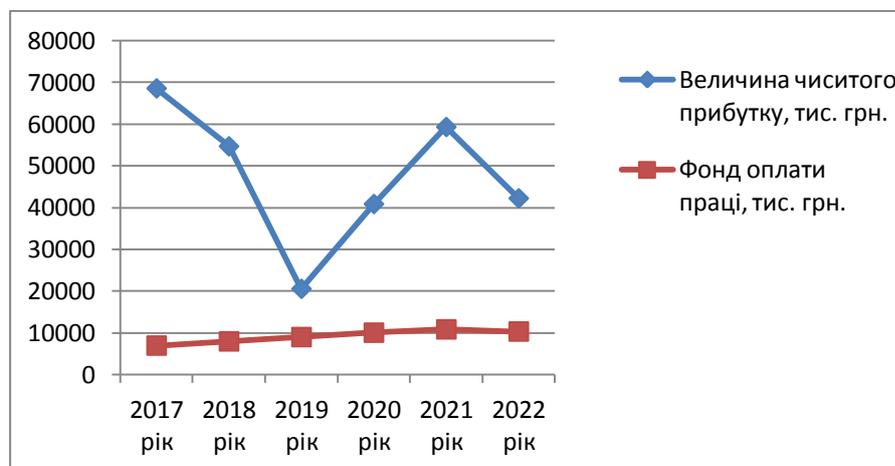

Рисунок 2.14 - Динаміка зміни величина чистого прибутку та фонду оплати праці працівників ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017 -2022 рр.

Простежуємо значне зменшення величини чистого прибутку в 2019 р., але фонд оплати праці підприємства збільшився, в 2022 р. фонд оплати зменшено за причиною значного зменшення працівників.

Показники оцінки основних засобів ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» та інші показники досліджено нами в підрозділі 2.1 даної кваліфікаційної роботи.

Так як прибуток – це основний індикаторний показник, що визначає ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства, то виконаємо факторний аналіз прибутку для визначення та оцінки впливу факторів на нього.

Розрахунок здійснюємо в наступній послідовності:

1. Розрахунок загальної зміни валового прибутку (ΔP):

$$\Delta P = P_1 - P_2 = \sum \Delta P_i \quad (2.1)$$

де ΔP – зміна прибутку від реалізації продукції за аналізований період;

P_1 – прибуток звітного року;

P_2 – прибуток минулого року;

i – фактори, що впливають на величину прибутку.

2. Вплив на прибуток відпускних цін на реалізовану продукцію (ΔP_1):

$$\Delta P_1 = N p_1 - N p_{1,0} = \sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_1 \quad (2.2)$$

де $\sum p_1 q_1$ – реалізація у звітному році в цінах звітного року;

$\sum p_0 q_1$ – реалізація у звітному році в цінах минулого року;

p – ціна продукції;

q – кількість продукції.

3. Вплив на прибуток змін в обсязі реалізованої продукції (ΔP_2):

$$\Delta P_2 = P_0 k_1 - P_0 = P_0 (k_1 - 1) \quad (2.3)$$

де k_1 – коефіцієнт зростання обсягу реалізації продукції у відпускних цінах, визначається за формулою:

$$k_1 = N_{1,0} / N_0, \quad (2.4)$$

де P_0 – прибуток, одержаний у минулому році, у цінах і за собівартістю минулого року;

$N_{1,0} = \sum p_0 q_1$ – реалізація у звітному році в цінах минулого року;

$N_0 = \sum p_0 q_0$ – реалізація у минулому році в цінах минулого року;

p – ціна продукції; q – кількість продукції.

4. Вплив на прибуток змін у структурі реалізованої продукції (ΔP_3):

$$\Delta P_3 = P_{1,0} - P_0 k_1 \quad (2.5)$$

де $P_{1,0}$ – прибуток, одержаний від фактично реалізованої продукції у звітному році у цінах і за собівартістю минулого року;

P_0 – прибуток, одержаний у минулому році, у цінах і за собівартістю минулого року.

5. Вплив на прибуток собівартості продукції (ΔP_4):

$$\Delta P_4 = S_{1,0} - S_1 \quad (2.6)$$

де S_1 – фактична собівартість реалізованої продукції;

$S_{1,0}$ – фактична собівартість реалізованої продукції за звітний рік у цінах і тарифах минулого року.

Розрахунок зведемо в табл.2.8.

Таблиця 2.8 – Результати факторного аналізу прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

Показник	Роки		Відхилення	
	2021р	2022р	+ -	%
1	2	3	4	5
Обсяг реалізації зерна, тис.т.	8152,308	6016,274	-2136,034	-26,20

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5
Ціна продукції, грн./т	9065	8400	-665	-7,34
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	136254	96256	-39998	-29,35
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	66050	49538	-16512	-25,00
Собівартість 1 т, грн.	8102	8234		
Валовий прибуток, тис. грн.	70204	49983	-20221	-28,80

Визначимо зміну прибутку (збитку) від реалізації продукції звітного періоду:

$$\Delta P = 49983 - 70204 = -20221 \text{ тис. грн.}$$

Від зменшення обсягу реалізації продукції підприємство отримало збитки 20221 тис. грн.

Зміна прибутку (збитку) від зміни відпускних цін реалізованої продукції:

$$\Delta P_1 = 8,400 \times 6016,274 - 9,065 \times 8152,308 = -23363,971 \text{ тис. грн.};$$

Від зміни відпускних цін реалізованої продукції комбінат отримав збитки в розмірі 23363,971 тис. грн.

В залежності від змін обсягу реалізованої продукції:

$$k_1 = 49538 / 66050 = 0,750$$

$$\Delta P_2 = P_0 k_1 - P_0 = P_0 (k_1 - 1) = 70204 (0,750 - 1) = -17551 \text{ тис. грн.}$$

Загальна величина зменшення прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2022 році - 20221 тис. грн.

Формуємо висновки:

1. Розраховані узагальнюючі показники: індекси зміни чистого доходу від реалізації продукції, зміни чистого прибутку, зміни загальної рентабельності капіталу, зміни показників якості продукції; показники оцінки фінансового

стану: коефіцієнти поточної ліквідності, швидкої ліквідності, показники ділової активності: періоди оборотності дебіторської заборгованості, оборотних виробничих фондів та готової продукції, оборотності активів; показники фінансової незалежності: коефіцієнт фінансової незалежності, частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів; показники рентабельності: рентабельність продажу, рентабельність активів, рентабельність капіталу вказують на погіршення виробничої діяльності в 2019 році, що пояснюється світовою економічною кризою, негативним впливом епідемії КОВІД, а в 2022 році - жахливими наслідками війни.

2. Виконано оцінку часткових показників ефективності управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр. – показники живої праці – динаміка чисельності, величина чистого прибутку на одного працівника, динаміка середньомісячної заробітної плати працівників; розраховано показники оцінки основних засобів – середньорічну вартість основних засобів, фондівіддачу, коефіцієнти зносу; визначені інші показники ефективності виробничої діяльності – величини оборотних активів, поточної дебіторської заборгованості, запасів, грошей та їх еквівалентів та поточних фінансових зобов'язань. Виконані розрахунки підтверджують погіршення виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2019 році, що пояснюється світовою економічною кризою, негативним впливом епідемії КОВІД, а в 2022 році - жахливими наслідками повномасштабного воєнного вторгнення сусіда-агресора.

РОЗДІЛ 3
ОБґРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

3.1 Встановлення факторів впливу на результативні показники виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

Виконаємо кореляційні аналізи (тобто застосуємо статистичний метод дослідження взаємозв'язку між змінними величинами) та з'ясуємо, яким чином будуть вони впливати на кінцевий результат діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК». Так як індикатор ефективності виробничої діяльності прибуток, то визначимо залежність між різними показниками з прибутком.

Таблиця 3.1- Вихідні дані для проведення кореляційного аналізу зв'язку змінних показників з прибутком ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

Показник	Позначення	2017 р.	2018р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	У1	50116	50017	90333	120105	66050	49538
Адміністративні витрати, тис. грн.	У2	2227	1797	2115	2099	3548	3696
Витрати на збут, тис. грн.	У3	1256	612	8173	4098	7865	8299
Витрат на виробництво продукції, тис. грн.	У4	50256	60481	90199	88845	66094	49877
Необоротні активи, тис. грн.	У5	33485	37615	41236	46279	61009	57002
Власні обігові кошти, тис. грн.	У6	112564	175441	130665	161487	197435	111574
Власний капітал, тис. грн.	У7	162628	213056	171901	207766	262666	202344
Фонд оплати праці, тис. грн.	У8	6990	7996	9020	10072	10870	10349
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	х1	68541	54673	20571	40865	59300	42220

Першим кроком розглянемо кореляційний зв'язок між собівартістю реалізованої продукції та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» (табл.3.2).

Таблиця 3.2 - Аналіз впливу зміни собівартості реалізованої продукції на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Показник	Позначення	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	У1	50116	50017	90333	120105	66050	49538
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	х1	68541	54673	20571	40865	59300	42220
Коефіцієнт кореляції	r	-0,86727					

Таким чином, на основі табл. 3.2 можемо зробити висновок про зворотній середній зв'язок між собівартістю реалізованої продукції та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК», що ілюструє розрахований коефіцієнт кореляції, який складає - 0,86727.

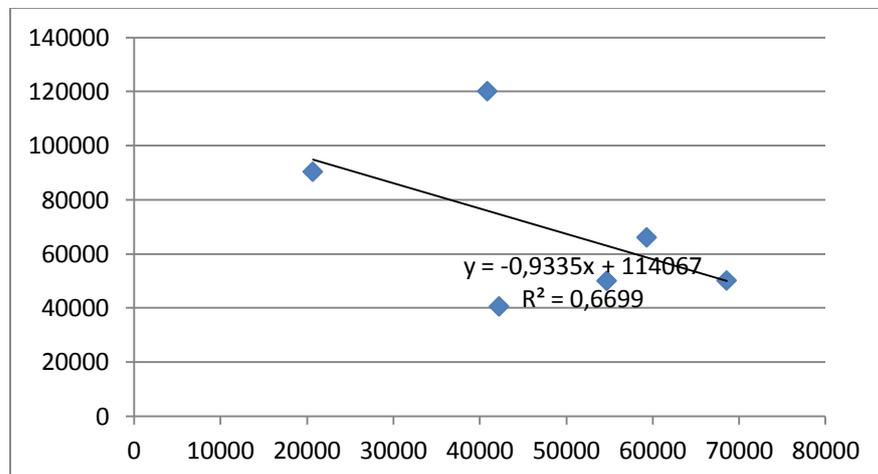

Рисунок 3.1 - Вплив зміни собівартості реалізованої продукції на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Значення коефіцієнта апроксимації R^2 вказує на те, що діаграма рис. 3.1 на 66,99% достовірна.

Таким чином, на основі табл. 3.3 можемо зробити висновок про прямий слабкий зв'язок між адміністративними витратами та величиною прибутку ТОВ

«АГРОФІРМА РОСТОК», що ілюструє розрахований коефіцієнт кореляції, який складає - 0,118136.

Таблиця 3.3 - Аналіз впливу зміни адміністративних витрат та величини прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Показник	Позначення	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Адміністративні витрати, тис. грн.	У2	2227	1797	2115	2099	3548	3696
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	х1	68541	54673	20571	40865	59300	42220
Коефіцієнт кореляції	r	0,118136					

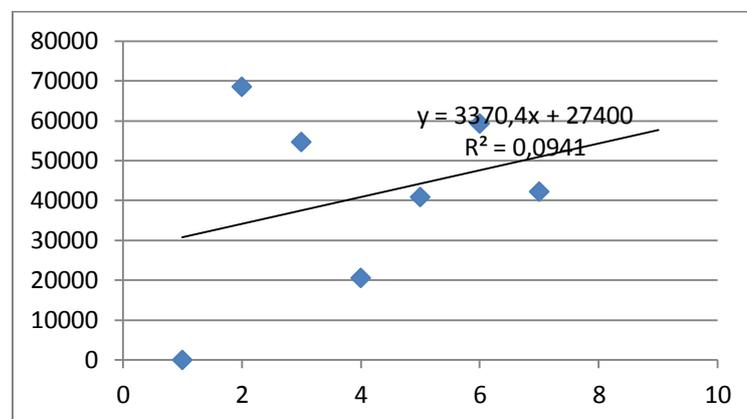

Рисунок 3.2 - Вплив зміни адміністративних витрат на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Значення коефіцієнта апроксимації R2 вказує на те, що діаграма рис. 3.2 тільки на 9,41% достовірна.

Розглянемо кореляційний зв'язок між витратами на збут та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» (табл.3.4).

Робимо висновок про зворотній середній зв'язок між витратами на збут та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК», що ілюструє розрахований коефіцієнт кореляції, який складає – (-0,57656).

Значення коефіцієнта апроксимації R2 вказує на те, що діаграма рис. 3.3 тільки на 33,24% достовірна.

Розглянемо кореляційний зв'язок між витратами на виробництво та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» (табл.3.5).

Таблиця 3.4 - Аналіз впливу зміни витрат на збут та величини прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Показник	Позначення	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Витрати на збут, тис. грн.	У3	1256	612	8173	4098	7865	8299
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	х1	68541	54673	20571	40865	59300	42220
Коефіцієнт кореляції	г	-0,57656					

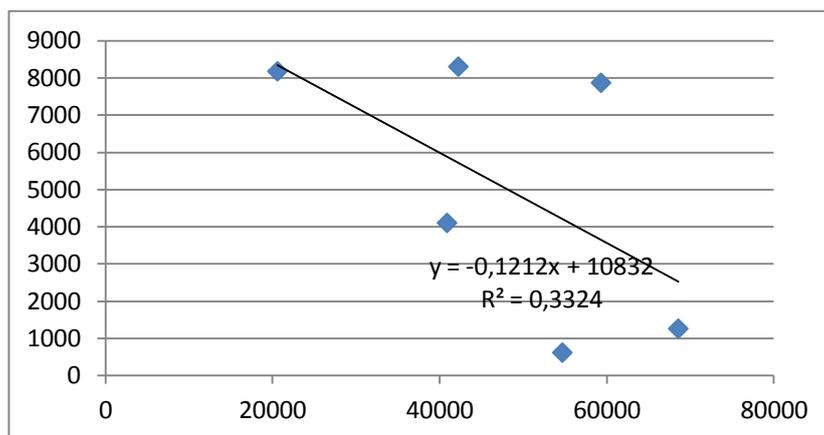

Рисунок 3.3 - Вплив зміни витрат на збут на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Таблиця 3.5 - Аналіз впливу зміни витрат на виробництво та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Показник	Позначення	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Витрат на виробництво продукції, тис. грн.	У4	50256	60481	90199	88845	66094	49877
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	х1	68541	54673	20571	40865	59300	42220
Коефіцієнт кореляції	г	-0,71373					

Коефіцієнт кореляції (-0,71373) свідчить про сильний зворотній зв'язок між витратами на виробництво продукції та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».

На рис.3.4.представимо графік кореляційної залежності витрат на виробництво та прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

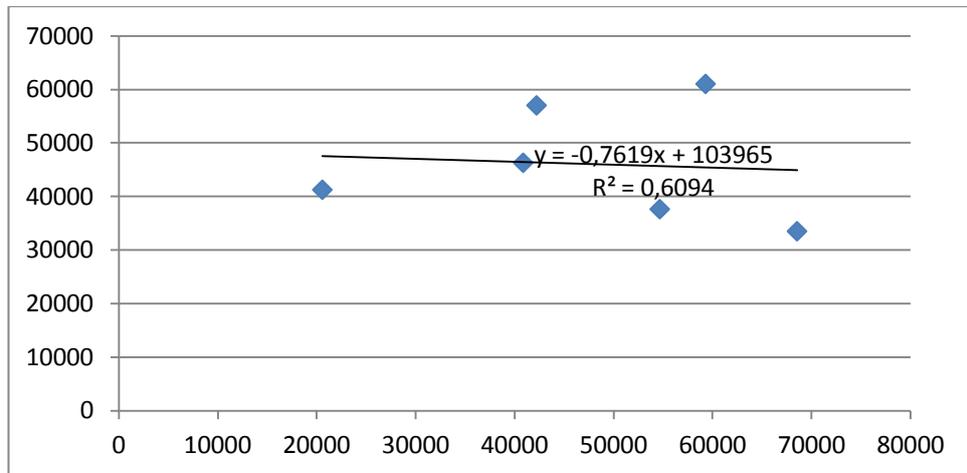

Рисунок.3.4 - Графік кореляційної залежності витрат на виробництво та прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Значення коефіцієнта апроксимації R2 вказує на те, що діаграма рис. 3.4 тільки на 60,94% достовірна.

Розглянемо кореляційний зв'язок між необоротними активами та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 - Аналіз впливу зміни величини необоротних активів та величини прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Показник	Позначення	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Необоротні активи, тис. грн.	У5	33485	37615	41236	46279	61009	57002
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	х1	68541	54673	20571	40865	59300	42220
Коефіцієнт кореляції	г	-0,08464					

Таким чином, на основі табл. 3.6 можемо зробити висновок про зворотній слабкий зв'язок між величиною необоротних активів та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК», що ілюструє розрахований коефіцієнт кореляції, який складає – (-0,08464). Такий кореляційний зв'язок ми не будемо і розглядати.

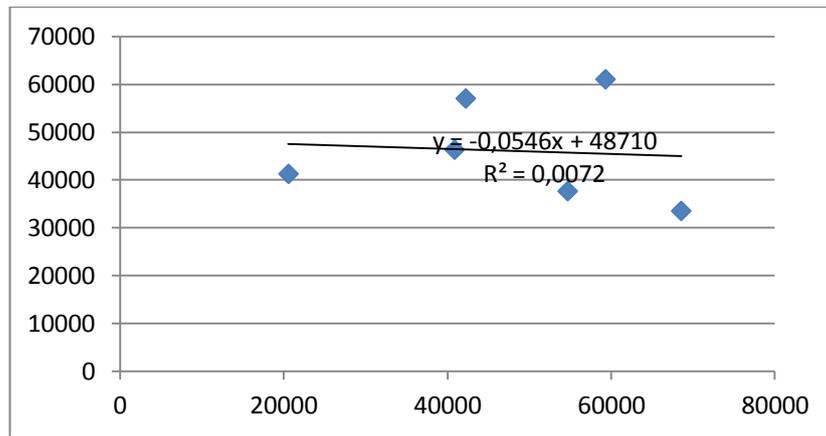

Рисунок 3.5 - Вплив зміни величини необоротних активів на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Значення коефіцієнта апроксимації R^2 вказує на те, що діаграма рис. 3.5 тільки на 0,72% достовірна.

Розглянемо кореляційний зв'язок між власними обіговими коштами, та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» (табл.3.7).

Таблиця 3.7 - Аналіз впливу зміни величини власних обігових коштів та величини прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Показник	Позначення	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Власні обігові кошти, тис. грн.	у6	112564	175441	130665	161487	197435	111574
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	х1	68541	54673	20571	40865	59300	42220
Коефіцієнт кореляції	r	0,201624					

Табл. 3.7 свідчить про прямий дуже слабкий зв'язок між власними обіговими коштами та величиною прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК», що ілюструє розрахований коефіцієнт кореляції, який складає – 0,201624. Такий зв'язок не буде нами і розглядатися.

Коефіцієнт апроксимації 0,2699 вказує, що побудований графік на рис.3.6 на 26,99 % достовірний.

Аналізуємо кореляційну залежність між власним капіталом та величиною прибутку (табл. 3.8 та рис. 3.7) та між величиною фонду оплати праці та

прибутком ((табл. 3.9 та рис. 3.8).

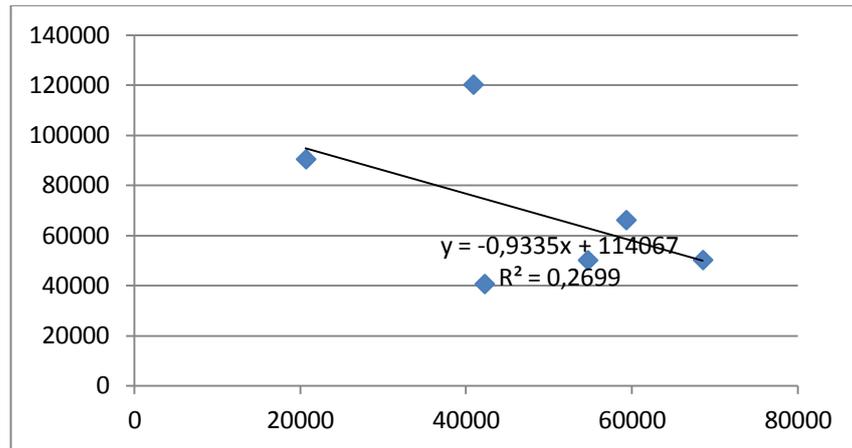

Рисунок 3.6 - Вплив зміни величини власних обігових коштів та на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Таблиця 3.8 - Аналіз впливу зміни величини власного капіталу та величини прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Показник	Позначення	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Власний капітал, тис. грн.	У7	162628	213056	171901	207766	262666	202344
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	х1	68541	54673	20571	40865	59300	42220
Коефіцієнт кореляції	г	0,245427					

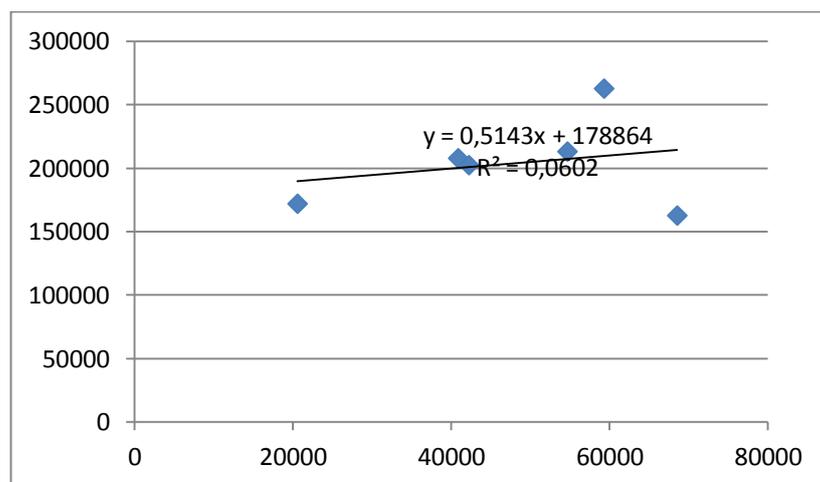

Рисунок 3.7 - Вплив зміни величини власного капіталу на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Величина коефіцієнта кореляції 0,245427 досить слабкий і може не розглядатися. Коефіцієнт апроксимації 0,0602% дуже низький та вказує на достовірність графіка тільки на 6,02%.

Таблиця 3.8 - Аналіз впливу зміни величини фонду оплати праці та величини прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Показник	Позначення	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Фонд оплати праці, тис. грн.	У8	6990	7996	9020	10072	10870	10349
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	x1	68541	54673	20571	40865	59300	42220
Коефіцієнт кореляції	r	-0,33493					

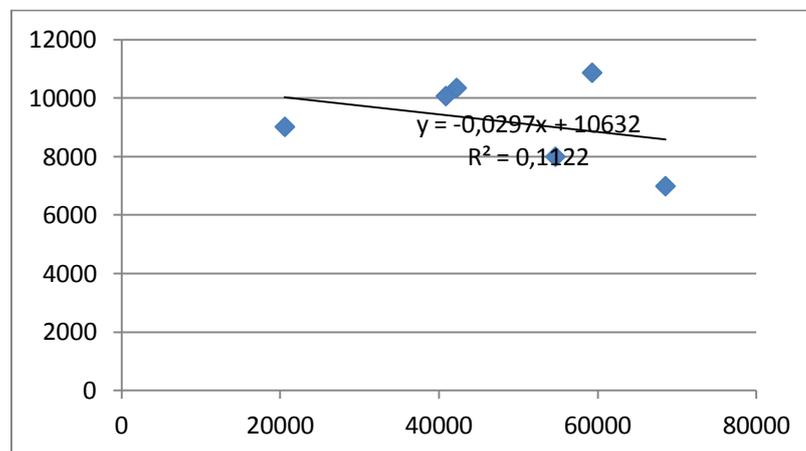

Рисунок 3.7 - Вплив зміни величини фонду оплати праці на величину прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за 2017-2022 рр.

Величина коефіцієнта кореляції (-0.33493) свідчить про слабку зворотну залежність між величиною фонду оплати праці та величиною чистого прибутку. Коефіцієнт апроксимації 0,1122% дуже низький та вказує на достовірність графіка тільки на 11,22%.

Проведені нами в даному підрозділі роботи кореляційні аналізи виявили, що найбільші кореляційні залежності величини чистого прибутку з величиною собівартості реалізованої продукції (коефіцієнт кореляції -0,86727) та витрат на виробництво (-0,71373). Тому в подальшій роботі запропонуємо заходи щодо

зменшення величини собівартості реалізованої продукції ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».

3.2 Обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

В плановому році перед ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» стоїть завдання придбання нової техніки – модель комбайна CASE 7140 – 1 одиницю замість застарілою моделі.

Пропонуємо ТОВ отримання техніки в вигідних лізингових умовах за програмою компанії «Украгролізинг». Такі програми підтримки аграріїв є і в Приватбанку, і від Лізингової компанії ОTR Leasing, яка є частиною фінансової групи ОTR Group

Вартість такої техніки становить 1099426 грн. Незалежно від культури, стану поля дана модель комбайна дозволяє отримувати більше зерна з збереженням високої якості матеріалу. Його технічні характеристики дозволяють забезпечити економію палива та досить простий в управлінні. Має різне змінне обладнання – кукурудзяну та соняшникову жниварки, подрібнювачі і т.д.

Розглянемо переваги лізингу:

- зменшення ризику лізингових операцій, в порівнянні з кредитом, так як майно лізингу стає запорукою;
- лізингова угода з більшим терміном, ніж кредитна та більш гнучка (дозволяю сторонам обумовити зручність платежів);
- з суми лізингу не платиться податок на прибуток, а це дозволяє заощадити до 25% лізингової вартості техніки;
- всі проблеми з ремонтом бере на себе лізингова компанія [40].

Бурковська А.В. визначає, що навіть лідерам сільського господарства важко придбати техніку, вартість якої сягає за 1 млн. грн. більше за все користуються за програмою фінансового лізингу, де перший внесок – 15% від вартості техніки, а далі на протязі 5-7 років проходить виплата. Ціна техніки для лізингоодержувача буде не змінна на весь термін дії договору лізингу. Договірна ціна не залежить від курсу долара та рівня інфляції. Не потрібна застава і вже після першого внеску лізингоодержувач має можливість використовувати потрібну техніку [40].

В 2015 р. Кабінет Міністрів України затвердив Постанову від 16 вересня 2015 р. № 709 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для збільшення статутного капіталу Національної акціонерної компанії «Укراгролізинг» для закупівлі технічних засобів для агропромислового комплексу з подальшою передачею їх на умовах фінансового лізингу».

Бюджетні кошти використовуються Компанією для закупівлі техніки з подальшою передачею її на умовах фінансового лізингу в установленому законом порядку суб'єктам господарювання агропромислового комплексу (далі - лізингоодержувачі).

Техніка надається у фінансовий лізинг за умови внесення лізингоодержувачем попереднього платежу, що становить не менш як 10 відсотків вартості техніки [41].

Виконаємо планування сплати лізингових платежів в табл. 3.9.

Якщо ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» придбає на правах фінансового лізингу модель комбайна CASE 7140 з виплатою лізингових платежів кожний квартал та вже за 4,5 роки відшкодує вартість техніки разом з відсотками, при цьому переплатить тільки 23,8% вартості (261, 7 тис. грн.).

Якщо розглядувати лізингові програми від Приватбанку то, там наступні умови лізингових договорів – до 20% лізингового договору придбання техніки [42].

Таблиця 3.9 - Планування сплати лізингових платежів для придбання нової техніки

Попередні лізингові платежі:				Сума, грн.
- за користування технікою в частині її вартості - 15% з ПДВ				164913,90
- винагорода лізингодавцю за передану в лізинг техніку з невідшкодованою вартістю – 7% з ПДВ				65415,85
Дата сплати лізингових платежів	Лізингові платежі, грн..			
	Невідшкодована вартість техніки	Відшкодування частини вартості техніки (85%)	Винагорода лізингодавцю	Всього лізингових платежів за користування технікою
20 липня 2023 р.	109,834 1099426,00	0,00	0,00	0,00
20 жовтня 2023 р.	934512,10	54971,30	65415,85	120387,15
20 січня 2024 р.	879540,80	54971,30	15391,96	70363,26
20 квітня 2024 р.	824569,50	54971,30	14429,96	69401,27
20 липня 2023 р.	769598,20	54971,30	13467,97	68439,27
20 жовтня 2023 р.	714626,90	54971,30	12505,97	67477,27
20 січня 2025 р.	659655,60	54971,30	11543,97	66515,27
20 квітня 2025 р.	604684,30	54971,30	10581,98	65553,28
20 липня 2025 р.	549713,00	54971,30	9619,98	64591,28
20 жовтня 2025 р.	494741,70	54971,30	8657,98	63629,28
20 січня 2026 р.	439770,40	54971,30	7695,98	62667,28
20 квітня 2026 р.	384799,10	54971,30	6733,98	61705,28
20 липня 2026 р.	329827,80	54971,30	5771,99	60743,29
20 жовтня 2026 р.	274856,50	54971,30	4809,99	59781,29
20 січня 2027 р.	219885,20	54971,30	3847,99	58819,29
20 квітня 2027 р.	164913,90	54971,30	2885,99	57857,29
20 липня 2027 р.	109942,60	54971,30	1923,99	56895,29
20 жовтня 2027 р.	54971,30	54971,30	962,00	55933,3
Всього	0,00	934512,10	196247,5	1130760,00
Разом з передплатою		1099426,00	261663,35	1295673,90

Відмінність отримання фінансового лізингу в компанії «Украгролізинг» порівнянні з «Приватбанком» в тому, що головний інвестор – це держава, яка надає «Украгролізингу» бюджетні кошти. А «Украгролізинг», збираючи лізингові кошти з лізингоодержувачів, віддає їх вже державі. Такі умови найдешевші для сільхозпідприємств.

Плата за користування лізинговими коштами 7% від невідшкодованої суми, а це в перерахунку на 5 років – тільки 2,8% річних, що значно менше рівня річної інфляції.

Розглянемо ще умова лізингових послуг від Лізингової компанії ОТР Leasing, яка є частиною фінансової групи ОТР Group. Умова надання лізингових послуг наведена в табл. 3.10 [44].

Авансовий платіж	30%				
	12 місяців	24 місяця	36 місяців	48 місяців	60 місяців
Ставка фінансування USD, %	0,1	3,5	4,8	5,5	5,9
Ставка фінансування EUR, %	0,1	2,5	3,8	4,5	4,9
Ставка фінансування грн.,%	13,0	15,3	16,6	17,3	17,7

Але ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» більш вигідніше вибрати варіант з меншим відсотком авансового платежу.

Якщо порівняти питому вагу лізингових інвестицій, то в США вона дорівнює 31,1%; в Канаді – 20,2%; в Швейцарії – 23,3%; Румунії -30,8%; в Україні – тільки 1,2%.

Використання комбайна CASE 7140 надасть підприємству можливість за рахунок зменшення експлуатаційних витрат, зменшення витрат праці, зменшення втрат при зборі врожаю отримати економічний ефект.

Так як використання машини з новими експлуатаційними властивостями надасть ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за рік зменшити втрати урожаю на 5%, зменшити витрати на експлуатацію на 3%, то визначимо річний ефект в плановому році (табл. 3.11).

Платежі за лізинг а плановому році:

$164,913 + 65,415 + 109,813 = 340,141$ тис. грн.

Ефект за плановий рік складе:

$51373,310 - 49877 = 1496.310$ тис. грн.

Таблиця 3.11 – Планові показники ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

Показники	Роки		Відхилення	
	2022 р.	Плановий рік	+/-	%
Обсяг реалізації зерна, тис. т.	6016,274	6136,60	300,814	0,05
Витрати на виробництво продукції, тис. грн.	49877	48380,69 в тому числі 340,1414 тис. грн. платежів за лізинг	1496,31	0,03
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	42220	43697,70	1477,70	0,035

Виконаємо прогнозування витрат та чистого прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за допомогою програми Microsoft Excel функції Предсказ.

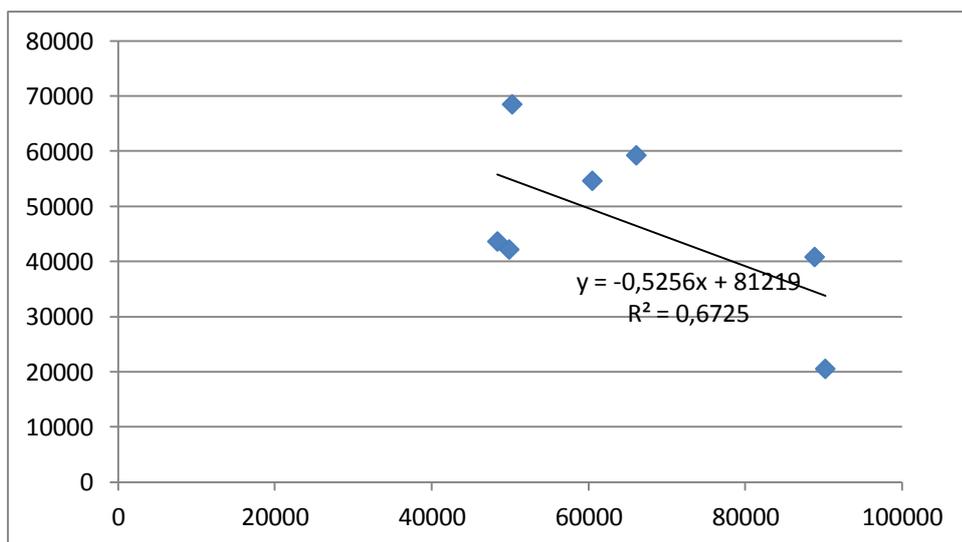

Рисунок 3.8 – Прогнозування на 5 планових років показників витрат на виробництво та величини прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в випадку придбання нового комбайна CASE 7140 на лізингових умовах

Ми отримали коефіцієнт кореляції – $(-0,71033)$, що вказує на значну кореляційну зворотну залежність між розглядаємими показниками – динаміка до зменшення витрат та збільшення прибутку. Коефіцієнт апроксимації $0,6725$ вказує на достовірність моделі на 67% .

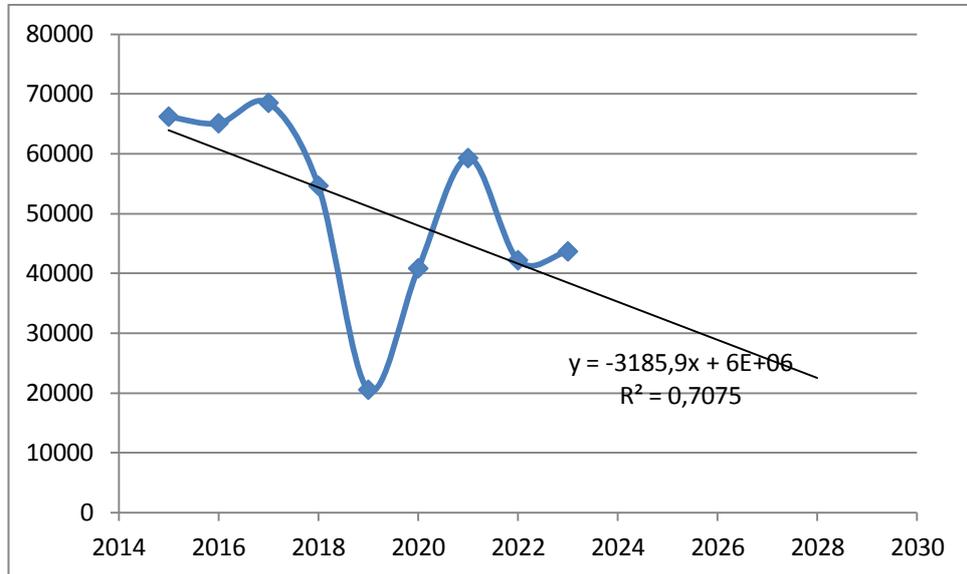

Рисунок 3.6 – Прогнозна лінійна лінія тренду величини чистого прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» до 2030 р з урахуванням пропозицій

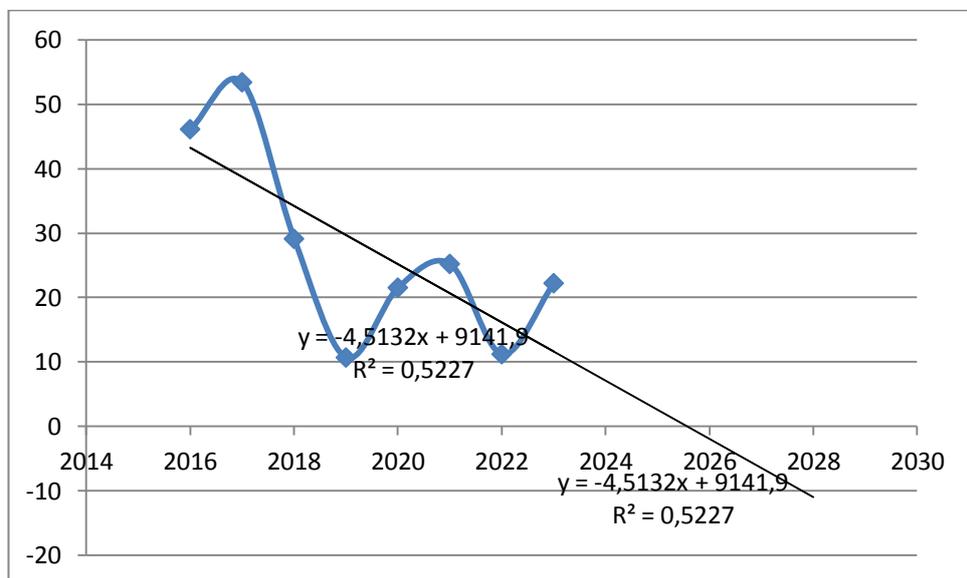

Рисунок 3.6 – Прогнозна лінійна лінія тренду величини рентабельності капіталу ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» до 2030 р з урахуванням пропозицій

Таблиця 3.8 - Прогнозовані фінансові ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» на 2022 -2023 рр. за рахунок пропозицій

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	2023 р.	2021/2020рр.		2022/2021рр.		2023/2022рр.	
					+/-	%	+/-	%	+/-	%
					1. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	40865	59300	42220	43697,70	18435
2. Обсяг реалізації зерна, тис. т.	13443,59	7766,45	6016,274	6136,60	-5680,140	-42,25	-	-25,37	110,26	1,83
3. Витрати на виробництво продукції, тис. грн.	88845	66094	49877	48381	-22751	-25,60	-16217	-24,54	-1496	-3,00
4. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	120105	66050	49538	48297	-54055	-45,01	-16512	-25,00	-1241	-2,51
5. Собівартість 1-ї тони зерна, грн.	8934	8102	8234	7870,32	-832	-9,31	132	1,63	-363,68	-4,42
6. Чисельність працівників	63	63	56	56	0	0	-7	-11,10	0	0
4 Фонд оплати праці, тис. грн.	10072	10870	10349	10940	792	7,93	-521	-4,79	591	5,71
5. Власний капітал, тис. грн..	207766	262666	202344	211276	54900	26,42	-60322	-22,96	8932	4,41
6. Власні обігові кошти, тис. грн.	161487	197435	111574	112670	35948	22,26	-85861	-43,49	1096	0,98
7. Витрати на збут, тис. грн.	4098	7865	8299	7644	3767	91,92	434	5,52	-655	-7,89
8. Адміністративні витрати, тис. грн.	2099	3548	3696	3512	1449	69,03	148	4,17	-184	-4,98
9. Рентабельність капіталу, %	21,53	25,21	11,21	17,88	-3,68	-	-14,00	-	14,20	-

Відмічаємо, що керівництву ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» окрім запропонованого нами заходи потрібно терміново переглядати свою стратегію витрат для досягнення рівня рентабельності передвоєнного часу.

Таким чином, пропозиція отримання ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» на правах фінансового лізингу модель комбайна CASE 7140 з виплатою лізингових платежів кожний квартал вже за 4,5 роки відшкодує вартість техніки разом з відсотками, при цьому переплатить тільки 23,8% вартості (261, 7 тис. грн.). Пропонуємо ТОВ отримання техніки в вигідних лізингових умовах за програмою компанії «Украгролізинг». Такі програми підтримки аграріїв є і в Приватбанку, і від Лізингової компанії ОTR Leasing, яка є частиною фінансової групи ОTR Group.

В випадку реалізації пропонує мого лізингового проекту величина чистого прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» збільшиться на 3,5%; обсяг реалізації зерна на 1,83%; рентабельність капіталу на 14,20% в порівнянні зі звітним періодом, що свідчить про доцільність пропозиції.

ВИСНОВКИ

Завдання дослідження на тему «Управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства та заходи щодо її удосконалення» виконано:

- розглянуто теоретичні основи дослідження підвищення ефективності виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства;

- досліджено та аналізовано показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»;

- досліджено ефективність управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»;

- визначено фактори впливу на ефективність управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»

- розроблено заходи підвищення ефективності управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК»;

- виконано планування основних показників діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» з врахуванням запропонованих заходів.

Аналіз теоретичних напрацювань з питання ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства надав можливість визначити наступне:

- процес управління – це безперервна взаємодія, координація та моніторинг дій персоналу по виконанню завдань управління для досягнення мети діяльності суб'єкта господарювання. а саме максимілізація прибутку при мінімізації витрат, (це не одноразове рішення, а потік безперервних дій);

- управління виробничо-господарської діяльності це комплекс дій щодо підвищення ефективності виробництва суб'єкта господарювання у довгостроковій перспективі;

- здійснення управлінських рішень можливо при наявності інформаційної бази;

- Україна є одним із світових лідерів експорту зернових та олійних культур, але повномасштабне воєнне вторгнення РФ спричинило значний удар по продовольчій безпеці всього світу. Повномасштабна воєнна агресія окупантів значно погіршила ситуацію продовольчої безпеки в Україні – порушені логістичні зв'язки, частково зруйнована інфраструктура, господарства та виробництва, зменшився обсяг виробленої продукції та зменшилася чисельність працюючих (із-за мобілізації та виїзду за кордон жінок);

- формування системи управління виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств повинно враховувати відмінності їх роботи в реальних умовах, суть цього полягає в гнучкості системи і оперативному реагуванні на зміні середовища, як внутрішнього, так і зовнішнього.

- узагальнююче визначення ефективності виробництва – максимальне виробництво продукції при мінімальному використанні ресурсів, при забезпеченні якості продукції та задоволення споживачів.

В роботі надано методи аналізу та оцінки управління ефективністю виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства:

- визначені наукові підходи обґрунтування методологічних принципів механізму управління виробничою діяльністю підприємства. Використання в практичні оцінці різних підходів та методик дозволяють більш точно та детально аналізувати ефективність виробничої діяльності та виявити чинники її оптимізації та резерви;

- досліджено необхідність формування інформаційної бази для здійснення аналізу організації управління ефективністю виробничої діяльності та надано алгоритм інформаційного забезпечення;

- надано перелік показників, які характеризують ефективність виробництва в цілому та часткові, які відображають ефективність використання окремих видів ресурсів – живої праці; основних виробничих засобів; матеріальних, фінансових, інвестиційно-інноваційних ресурсів;

- досліджено алгоритм здійснення аналізу ефективності виробничої діяльності за послідовними етапами;

- визначено головне завдання управління ефективності виробничої діяльності;

- наведено інтегральні показники ефективності виробничої діяльності підприємства та критерії їх ефективності.

Виконано аналіз показників виробничо-господарської діяльності ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК».

Основною метою діяльності підприємства – здійснення підприємницької діяльності з ціллю одержання прибутку та розподілу його між засновниками – власниками, а також для задоволення потреб ринку, особистих потреб та потреб працівників.

ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» є платником податку 4-ї групи – це сільськогосподарські виробники з часткою сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік дорівнює або більше 75%. Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь, що перебуває у нього у власності або надана йому в оренду.

Вищим органом управління підприємства є Загальні збори, які збираються на менше 2-х разів на рік. При проведенні загальних зборів повинні бути присутніми всі учасники або їх представники.

Кількість голосів учасників на загальних зборах відповідає розміру частки в статутному фонді. На зборах вирішуються будь-які питання з діяльності ТОВ.

ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» має лінійно - функціональну організаційну структуру.

В структурі майна ТОВ «АГРОФІРМИ РОСТОК» більшу частину майна за весь період складають оборотні активи.

Найменша величина чистого прибутку спостерігається в 2019 р., що пов'язано з епідемією Ковід, світовою ціновою політикою на зерно та несприятливими погодно-кліматичними умовами для вирощування сільхозпродукції. 2022 рік – ВІЙНА – порушення логістичних зв'язків, робота під ракетними обстрілами, моральне знесилення працівників. Збільшення витрат

в порівнянні зі збільшенням доходів привело до зменшення чистого прибутку на 17080 тис. грн. або на 28,80%, так як ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» є платником єдиного податку.

Проведений аналіз техніко – економічних показників свідчать про те, що ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» значно погіршила показники виробничої діяльності в зв'язку з повномасштабним воєнним вторгненням окупантів, але все рівно є одним із лідерів сільськогосподарської галузі народного господарства.

Аналізовано управління ефективністю виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».

Розраховані узагальнюючі показники: індекси зміни чистого доходу від реалізації продукції, зміни чистого прибутку, зміни загальної рентабельності капіталу, зміни показників якості продукції; показники оцінки фінансового стану: коефіцієнти поточної ліквідності, швидкої ліквідності, показники ділової активності: періоди оборотності дебіторської заборгованості, оборотних виробничих фондів та готової продукції, оборотності активів; показники фінансової незалежності: коефіцієнт фінансової незалежності, частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів; показники рентабельності: рентабельність продажу, рентабельність активів, рентабельність капіталу вказують на погіршення виробничої діяльності в 2019 році, що пояснюється світовою економічною кризою, негативним впливом епідемії КОВІД, а в 2022 році - жахливими наслідками війни.

Виконано оцінку часткових показників ефективності управління виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» за період 2017 -2022рр. – показники живої праці – динаміка чисельності, величина чистого прибутку на одного працівника, динаміка середньомісячної заробітної плати працівників; розраховано показники оцінки основних засобів – середньорічну вартість основних засобів, фондівіддачу, коефіцієнти зносу; визначені інші показники ефективності виробничої діяльності – величини оборотних активів, поточної дебіторської заборгованості, запасів, грошей та їх еквівалентів та поточних

фінансових зобов'язань. Виконані розрахунки підтверджують погіршення виробничої діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» в 2019 році, що пояснюється світовою економічною кризою, негативним впливом епідемії КОВІД, а в 2022 році - жахливими наслідками повномасштабного воєнного вторгнення сусіда-агресора.

Обґрунтовано пропозиції з підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК». Встановлені фактори впливу на результативні показники роботи підприємства.

Проведені нами кореляційні аналізи виявили, що найбільші кореляційні залежності величини чистого прибутку з величиною собівартості реалізованої продукції (коефіцієнт кореляції $-0,86727$) та витрат на виробництво ($-0,71373$). Тому в подальшій роботі запропонуємо заходи щодо зменшення величини собівартості реалізованої продукції ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК».

Пропозиція отримання ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» на правах фінансового лізингу модель комбайна CASE 7140 з виплатою лізингових платежів кожний квартал вже за 4,5 роки відшкодує вартість техніки разом з відсотками, при цьому переплатить тільки 23,8% вартості (261, 7 тис. грн.). Пропонуємо ТОВ отримання техніки в вигідних лізингових умовах за програмою компанії «Украгролізинг». Такі програми підтримки аграріїв є і в Приватбанку, і від Лізингової компанії ОTR Leasing, яка є частиною фінансової групи ОTR Group.

В випадку реалізації пропонує мого лізингового проекту величина чистого прибутку ТОВ «АГРОФІРМА РОСТОК» збільшиться на 3,5%; обсяг реалізації зерна на 1,83%; рентабельність капіталу на 14,20% в порівнянні зі звітним періодом, що свідчить про доцільність пропозиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України зі змінами від 03.09.2019. ВВР. 2019. №38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%> (дата звернення 12.02.2024).
2. Податковий кодекс України : Закон України від 2011 №29 / Верховна Рада України зі змінами від 21.04.2022. ВВР. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 12.02.2024).
3. Господарський кодекс України: Закон України від 2003 №18 / Верховна Рада України зі змінами від 15.12.2021. ВВР. 2021. №46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 12.02.2024).
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» – при самостійному визначенні підприємством своєї облікової політики і вибору форми бухгалтерського обліку»: Закон України від 1999 №40 / Верховна Рада України зі змінами від 14.07.2020. ВВР. №49. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 12.02.2024).
5. Нормативно-правова база України з інспекції праці. Аналіз і рекомендації. Робочий документ до тристороннього семінару 21 червня 2018 URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/projectdocumentation/wcms_6327 (дата звернення 14.04.2024).
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 14.03.2024).
7. Кодекс законів про працю України. Закон України зі змінами і доповненнями від 21.04.2022. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>. (дата звернення 14.03.2024).
8. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» зі змінами від 30 червня 2023 року №3221-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3221-20#Text> (дата звернення 14.03.2024).

9. Земельний кодекс України зі змінами від 06.02. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Te> (дата звернення 14.03.2024).
10. Закон України «Про особисте селянське господарство» зі змінами від 21.07.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text> (дата звернення 14.03.2024).
11. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/> (дата звернення 14.03.2024).
12. Порядок та умови створення особистого селянського господарства. Про особисте селянське господарство» зі змінами від 21.07.2020 р. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>. (дата звернення 14.03.2024).
13. Наказ Державної служби статистики України від 24 листопада 2015 року № 340 «Про затвердження типових форм первинної облікової документації для сільських, селищних та міських рад» від 24.11. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0340832-15#Text> (дата звернення 16.03.2024).
14. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» зі змінами від 16.01.2024. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Z008000> (дата звернення 16.03.2024).
15. Закон України «Про захист персональних даних» зі змінами від 22.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#> (дата звернення 16.03.2024).
16. Таранич О.В., Нечипорук А.А. Управління ефективністю виробничої діяльності підприємства: сутність та значення. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/artic> (дата звернення 18.03.2024).
17. Свиноус І.В., Микитюк Д.М., Об'єктивна необхідність формування системи управління ефективністю виробництва в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка. Фінанси, Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №11. С.17-25.
18. Аграрний сектор України у 2023 році: складові стійкості, проблеми та перспективні завдання. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahraryy-se> (дата звернення 18.03.2024).

19. На розмінованих землях України вже можна виростити 1 млн т зерна / Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 2024. 17 січ. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/245689.html (дата звернення 18.03.2024).

20. Звіт про прямі збитки інфраструктури та непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на червень 2023 року. KSE. Липень 2023. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_-Report.pdf (дата звернення 18.03.2024).

21. Ukraine: Impact of the war on agriculture and rural livelihoods in Ukraine. Findings of a nation-wide rural household survey, December 2022. FAO. URL: <https://doi.org/10.4060/cc3311en> (дата звернення 18.03.2024).

22. Андрейчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.

23. Чернелевський Л.М. Економічний аналіз на підприємствах промислової торгівлі. : підручник. К.: Пектораль, 2003. 312 с.

24. Негрей М.В., Тараненко А.А., Костенко І.С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/jou> (дата звернення 18.03.2024).

25. Урядовий кур'єр. Сільське господарство під час війни: зміна пріоритетів. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/silске-gospodarstvo-pid> (дата звернення 18.03.2024).

26. Свідомі. Як війна впливає на сільське господарство та які перспективи України в цій сфері? URL: vidomi.in.ua/page/yak-viina-vplyvaie-na-silsk. (дата звернення 18.03.2024).

27. Banse M. Der Ukraine-Krieg und seine Folgen: Auswirkungen auf die agrarpolitische Debatte Informations. 2022. URL: https://www.thuenen.de/media/ti/Infothek/Vortragsfolien_30_03_2022_Ukraine_Krieg_und_seine_Folgen.pdf (дата звернення: 10.04.2024).

28. Україна вимагає припинити «голодні ігри». URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c72ve44j72qo> (дата звернення: 10.04.2024).

29. Коваленко М.В., Фоніна Я.В., Дейнеко К.А. Особливості управління ефективністю діяльності підприємств в умовах економіки України. *Економіка та підприємництво*. 2018 р., № 4 (103). URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2018/4_2018/17.pdf (дата звернення: 10.04.2024).
30. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія. К.: Академія, 2002. 950 с.
31. Хобта В.М., Солодова О.А., Кравченко С. І., Фіщенко О.Н. та ін.: монографія. Донецьк: Каштан, 2003. 416 с.
32. Семенов А.Г. Оцінка фінансового стану підприємства як об'єкта інвестування. *Економіка промисловості*. 2006 р., № 2. С.108-112.
33. Кулаков В. І. Еволюція поглядів на управління виробничо-господарською діяльністю підприємств. URL: http://mevhnu.at.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_interne (дата звернення: 10.04.2024).
34. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник К.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
35. Касич А.О., Хіміч І.Г. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства. *Бізнес Інформ*, 2012. №12. С.176-179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2012_12_42 (дата звернення: 10.04.2024).
36. Брагіна О.С., Стельмашук Д.Д. Порівняльна оцінка ефективності діяльності підприємства за системним та інтегральним підходами. *Economic journal Odessa polytechnic university* .2023. №2(24). URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No2/24.pdf> (дата звернення: 01.05.2024).
37. Бондаренко М.О. Економіка підприємництва: підручник Одеса.: ФЛП Бондаренко М.О., 2020. 708 с.
38. Аграріям затвердили оновлені форми статистичної звітності. URL: https://buh.ligazakon.net/news/204731_agraryam-zatverdili-onovlen-formi-statistichno-zvtnost (дата звернення: 01.05.2024).

39. Сезон закінчено: як аграрний експорт зміг утриматися на довоєнних показниках. URL: https://buh.ligazakon.net/news/204731_agraryam-zatverdili-onovlen-formi-statistichno-zvtnost (дата звернення: 01.05.2024).

40. Бурковська А.В., Лункіна Т.І. Використання фінансового лізингу на сільськогосподарських підприємствах – запорука ефективного господарювання. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/vikoristannya-fin> (дата звернення: 10.05.2024).

41. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 р. № 709 Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для збільшення статутного капіталу Національної акціонерної компанії «Укragролізинг», для закупівлі технічних засобів для агропромислового комплексу з подальшою передачею їх на умовах фінансового лізингу. URL: akon.rada.gov.ua/laws/show/709-2015-p#Te (дата звернення: 10.05.2024).

42. Приватбанк. Фінансовий лізинг. URL: <https://privatbank.ua/business/lizing> (дата звернення: 10.05.2024).

43. Національна акціонерна компанія «Укragролізинг». URL: <https://www.ukragroleasing.com.ua/index.php?istoriya-rozvitk> (дата звернення: 10.05.2024).

44. Умови фінансування техніки Case IH від OTP Leasing. URL: <https://nfm.com.ua/otp-leasing> (дата звернення: 10.05.2024).